

SMÅ SKRIDT MOD BESKÆFTIGELSE

En undersøgelse af boligsociale
job-og uddannelsesvejlednings
arbejde med udsatte ledige

SMÅ SKRIDT PÅ VEJ MOD BESKÆFTIGELSE

En undersøgelse af boligsociale job- og uddannelsesvejlednings arbejde med udsatte ledige.

Rikke Engly Mygind, projektleder
Majken Rhod
Lasse Kjeldsen

Forsidefoto: Beskæftigelsesindsats, Helhedsplanen Greve Nord. Fotograf: Kristian Brasen.

ISBN: 87-92798-29-2

© 2014 Center for Boligsocial Udvikling
Center for Boligsocial Udvikling

Sadelmagerporten 2A
2650 Hvidovre
Tlf: 50 89 45 00
E-mail: info@cfbu.dk
www.cfbu.dk

August 2014

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk

CFBU's udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

er en selvejende institution under Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

INDHOLD

Indledning	4
Sådan har vi gjort	5
Konklusioner	8
Håndbog – Boligsociale job- og uddannelsesvejledninger	12
De udvalgte indsatsområder	16
Brugerne	17
Metoder og Rammer	24
Kompetencer og viden	28
Indhold i vejledningen	30
Vejledningsforløbene	34
Hvad virker?	38
Samarbejde om job- og uddannelsesvejledning	44
Perspektiverende overvejelser	48
Litteraturliste og interviewpersoner	49
Bilag 1: Registerdataanalyser	51
Bilag 2: Progressionsskema	54

INDLEDNING

Ledigheden i landets udsatte boligområder er væsentligt højere end i landet som helhed. En stor del af de ledige i de udsatte boligområder har været uden arbejde igennem flere år. De ledige i boligområderne hører ofte til blandt de mest udsatte ledige og har hyppigt en række udfordringer ud over ledighed. De udsatte lediges problemstillinger er forskellige, men ofte er der tale om et samspil af lavt uddannelsesniveau, sociale og familiemæssige udfordringer, sundhedsmæssige fysiske eller psykiske problemer, økonomiske problemer og misbrugsproblemer (Graversen 2011). Desuden har de ledige i udsatte boligområder ofte sproglige udfordringer. Derfor gennemføres der i en række udsatte boligområder boligsociale helhedsorienterede beskæftigelsesfremmende indsatser, der er støttet af Landsbyggefonden.

Disse indsatser søger at hjælpe områdernes udsatte ledige med at opnå beskæftigelse eller komme i uddannelse. Vejen til beskæftigelse er dog ofte lang, og for mange ledige handler det i første omgang, om at få hjælp til at håndtere de udfordringer, der står i vejen for et overskud til at fokusere på beskæftigelse eller uddannelse. De beskæftigelsesfremmende indsatser er en del af en samlet helhedsplan, der har til formål at styrke beboerne, og dermed boligområdet, så området på en række parametre, som f.eks. beskæftigelse, kriminalitetsniveau og uddannelse, i højere grad afspejler resten af landet.

Denne undersøgelse handler om en delmængde af de boligsociale beskæftigelsesindsatser - nemlig de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger. Vejledningerne er placeret lokalt i udsatte boligområder, og de er helhedsorienterede, dvs. de har fokus på brugernes hele liv. Det er frivilligt at deltage, og brugerne bestemmer selv, hvor ofte og hvor længe de ønsker at komme i vejledningen.

CFBUs tidligere effektmålinger på beskæftigelsesområdet "Beskæftigelse på hjemmebane" (2011) og "Boligsociale job- og uddannelsesvejledninger" (2011) viser, at der er begrænset succes med at få de udsatte ledige i ordinære job eller uddannelse, men at indsatserne kan bidrage til at rykke de ledige tættere på arbejdsmarkedet. I denne undersøgelse sætter vi derfor fokus på før-arbejdsmarkedsprogressioner, dvs. de svage lediges skridt på vejen mod beskæftigelse.

Med denne rapport er det målsætningen at undersøge, hvilke før-arbejdsmarkedsresultater de boligsociale jobvejledninger skaber for brugerne, samt at belyse hvilke metoder, der bidrager til at skabe disse resultater.

De boligsociale beskæftigelsesindsatser er en mindre del af den samlede beskæftigelsesindsats for ledige borgere i Danmark, og regeringen peger på, at problemerne i de udsatte boligområder bedst løses i et koordineret samarbejde mellem boligorganisationerne/helhedsplanerne og kommunerne (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013). De igangværende helhedsorienterede boligsociale jobvejledninger supplerer allerede i dag den kommunale beskæftigelsesindsats. Med de nye reformer på beskæftigelsesområdet, der blandt andet søger at fremme beskæftigelsen blandt de svageste ledige, er der oplagte muligheder for at styrke samarbejdet om beskæftigelse yderligere.

De nye reformer, og perspektiverne for et styrket samarbejde, skærper incitamentet for at se nærmere på de boligsociale job- og uddannelsesvejledningers metoder og resultater. Undersøgelsen henvender sig såvel til praktikere som beslutningstagere i boligorganisationer og kommuner med interesse for hvilke resultater boligsociale job- og uddannelsesvejledninger skaber, hvilke metoder der benyttes og hvilke af disse der virker.

SÅDAN HAR VI GJORT

Vi har i 2013 fulgt fem udvalgte boligsociale job- og uddannelsesvejledninger med henblik på at afdække de anvendte metoder og de resultater, der opnås for brugerne i form af beskæftigelse og før-arbejdsmarkedsprogressioner. Undersøgelsen bygger på følgende datakilder:

- Litteraturstudie
- Kvalitativt studie
- Registerdataanalyse
- Progressionsmåling

Derudover har vi undervejs i undersøgelsesforløbet inddraget en ekspertfølgegruppe, som har givet konstruktiv feedback på analysedesign, resultater og formidling. Følgegruppen har bestået af:

- Charlotte Hansen, Chefanalytiker, Cand.scient.adm. Ph.D, New Insight
- Leif Kongsgaard, Udviklingschef, Væksthuset
- Katja Gibel, Projektleder, Helhedsplanen Enebærhaven
- Zina Zvizdic, Koordinator, Jobenheden Ringparken & Motalavej, Jobcenter Slagelse
- Rasmus Nygaard, Seniorrådgiver og jobcenteransvarlig, CABI

LITTERATURSTUDIE

Som et grundlag for undersøgelsen har vi foretaget et litteraturstudie af danske og internationale rapporter og forskning på området. Den indsamlede viden har dannet grundlag for analyse og perspektivering af undersøgelsens resultater.

KVALITATIVT STUDIE

Vi har gennemført en kvalitativ undersøgelse i fem udsatte boligområder, som alle har en helhedsplan med en boligsocial job- og uddannelsesvejledningsindsats. Vi har foretaget interviews med ni professionelle boligsociale vejledere og sagsbehandlere på jobcentre samt 13 brugere af jobvejledningerne.

Et overblik over informanterne er vist i nedenstående tabel: Boligsocial job- og uddannelsesvejledning	Interview boligsociale medarbejdere	Interview kommunale medarbejdere	Interview med deltagere
Tingbjerg	1		5
Esbjerg 3i1	2	1	4
Urbanplanen	1	1	1
Randers Nordby	1		3
Greve Nord	1	1	
I alt	6	3	13

Vi har bedt interviewpersonerne beskrive job- og uddannelsesvejledningens metoder, rammer og samarbejdet med andre aktører. Vi har også bedt interviewpersonerne vurdere, hvilke resultater job- og uddannelsesvejledningen skaber, og hvilke forhold der har betydning for de resultater, der skabes.

De brugere, som har deltaget i interview, er udvalgt, så de repræsenterer de forskellige brugergrupper, der benytter vejledningen.

REGISTERDATAANALYSER

For at få et overblik over beskæftigelsessituationen i de udsatte boligområder, og hvad der karakteriserer de ledige, har vi foretaget registerdataanalyser baseret på Danmarks Statistiks registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS). Registerdataanalyserne er nærmere beskrevet i Bilag 1.

PROGRESSIONSMÅLING

Endelig har vi udviklet et progressionsmålingsværktøj med henblik på at måle udviklingen hos brugerne af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger. Progressionsmålingen af brugerne er foretaget af job- og uddannelsesvejlederne med ca. en måneds interval. I progressionsmålingen har der været fokus på før-arbejdsmarkedsprogressioner i form af bru-

gernes jobsøgningskompetencer, evner til at begå sig på en arbejdsplads, afklaring af jobmuligheder mv. Før-arbejdsmarkedsprogressionerne er nærmere beskrevet i Boks 1. Progressionsskemaet er vedlagt som Bilag 2.

Udover før-arbejdsmarkedsprogressioner indeholder værktøjet også oplysninger om brugernes køn, alder, forsørgelsesgrundlag, ledighedshistorik samt en beskrivelse af vejledningens intensitet og varighed og hvilke emner, der er blevet berørt i vejledningen¹.

Der er over en periode på seks måneder gennemført progressionsmålinger af 201 brugere af job- og uddannelsesvejledningerne. Progressionsmålingerne er fordelt således i indsatsområderne:

Boligsocial job- og uddannelsesvejledning	Deltagere i progressionsmåling
Tingbjerg	74
Esbjerg 3i1	26
Urbanplanen	39
Randers Nordby	28
Greve Nord	34
I alt	201

¹ Progressionsmålingsværktøjet er udviklet på baggrund af litteraturstudier, med inspiration og sparring fra eksperter og boligsociale praktikere. Medarbejdere fra de fem boligsociale job- og uddannelsesvejledninger har afprøvet og kvalificeret

BOKS 1:**DE UNDERSØGTE FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER OG VURDERINGSSKALAEN**

Vi har bedt de boligsociale jobvejledere om løbende gennem undersøgelsesperioden at vurdere deres brugere ud fra otte parametre. De otte parametre er:

1. Mestring af arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold: Brugerens kendskab til formelle- og uformelle regler på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet samt hendes/hans evner til at navigere i disse.
2. Job- og uddannelsessøgningskompetencer: Brugerens evner til at søge relevante job, finde og forstå jobopslag, skrive ansøgninger og CV samt gennemføre en jobsamtale.
3. Hverdagsmestring: Brugerens evner til at håndtere hverdagen, herunder om brugeren har personlige eller familiemæssige udfordringer, og hvorledes personen mestrer at håndtere disse i forhold til at kunne bestride et job/uddannelse.
4. Faglige kompetencer: Brugerens faglige basiskompetencer set i forhold til at kunne opnå relevant beskæftigelse eller uddannelse.
5. Motivation: Brugerens interesse for at komme i arbejde/uddannelse.
6. Afklaring: Brugerens selvforståelse i forhold til job- og uddannelsesmuligheder.
7. Helbreds- og sundhedsmestring: Brugerens sundhedstilsand og evne til at håndtere et eventuelt dårligt helbred.
8. Sproglige kompetencer: Brugerens sproglige kompetencer i forhold til at kunne opnå de job/ den uddannelse, personen søger.

VURDERINGSSKALAEN:

Vurderingerne er foretaget i forbindelse med vejledningssamtalerne. Jobvejlederen har kun forholdt sig til de emner, der er blevet behandlet i vejledningen, og hvor vejleder dermed har et grundlag for at vurdere brugeren. Brugere bliver vurderet på en skala fra 1 til 5 i forhold til, hvor godt hun/han mestrer de beskrevne parametre. Svarværdierne er: 1) I meget ringe grad, 2) i ringe grad, 3) i nogen grad, 4) i høj grad, 5) i meget høj grad.

For yderligere viden om metodiske valg og udfordringer se bilag 1.

TAK TIL

CFBU vil gerne rette en stor tak til såvel brugere, jobcentermedarbejdere og boligsociale jobvejledere, som har ladet sig interviewe til rapporten. Derudover vil vi gerne sige en stor tak til de boligsociale jobvejledere, som vedholdende har anvendt progressionsmålingsværktøjet i undersøgelsesperioden og

hermed bidraget til indsamling af før-arbejdsmarkedsprogressioner for brugere af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger.

Sidst men ikke mindst vil vi takke følgegruppen, der har givet uvurderlige input og sparring i forhold til undersøgelsens metoder og analyser.

KONKLUSIONER

BRUGERNE:

JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGERNE TILTRÆKKER DE SVAGE LEDIGE KVINDER MED ANDEN ETNISK BAGGRUND

Brugerne af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger er generelt svage ledige, der har behov, for særlig hjælp og støtte, udover hvad de umiddelbart tilbydes af kommunen. Langt størstedelen af brugerne har en begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet og ingen eller lav uddannelse. Derudover er brugerne karakteriseret ved ofte at have flere problemer udover ledighed, f.eks. store sprogvanskeligheder eller problemer med at håndtere dialog med myndighederne eller at få hverdagen til at fungere.

Etniske minoriteter og kvinder udgør klart den største brugergruppe i vejledningerne, og disse grupper er overrepræsenteret i brugergruppen set i forhold til det generelle ledighedsbillede i boligområderne.

TRE TYPER AF BRUGERE I DE BOLIGSOCIALE JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGER

Brugerne af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger kan opdeles i tre segmenter. Brugerne kan dog flytte sig mellem segmenterne over tid:

- **De Målrettede** udgør ca. 30 pct. af brugerne. Trods udfordringer udover ledighed har denne gruppe af brugere en klar målsætning om at komme i uddannelse eller job. Denne brugergruppes udfordringer er f.eks. begrænsede dansk kundskaber, der gør det svært for dem at være jobsøgende. Disse brugere benytter primært vejledningen til at få hjælp til at finde jobopslag, skrive ansøgninger og CV. Derudover får de hjælp til at træne jobsamtalen eller får vejledning i arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold.
- **De Tøvende** udgør ca. 50 pct. af brugerne. De er mindre målrettede i deres jobsøgning og har ofte flere udfordringer udover ledighed. De bruger både vejledningen til at få løst disse udfordringer og til at få hjælp til jobsøgning. Denne brugergruppe benytter således vejledningen til at få hjælp til udarbejdelse af CV og jobansøgninger i kombination med hjælp til hverdagsforhold og samfundsmestring, som at tage kontakt til offentlige myndigheder og at forstå breve.
- **De Afventende** udgør ca. 20 pct. af brugerne. De har ofte store problemer udover ledighed og er ikke i undersøgelsesperioden målrettet jobsøgende. Såvel vejlederne som brugerne selv vurderer, at de er meget langt fra at opnå beskæftigelse. Dette skyldes blandt andet store fysiske eller psykiske helbredsproblemer og/eller en kombination af alder, manglende dansk kundskaber og meget begrænset arbejdsmarkedserfaring. Denne gruppe benytter primært den boligsociale job- og uddannelsesvejledning til at få hjælp til hverdagsforhold og kontakt til myndigheder etc.

RESULTATERNE:

BRUGERNE OPNÅR FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER

Arbejdet med svage ledige kræver et langt sejt træk. Trods en relativ kort undersøgelsesperiode på knapt et halvt år har tre ud af fire brugere opnået før-arbejdsmarkedsprogressioner. Størrelsen af udbyttet varierer meget fra bruger til bruger. Generelt er der tale om små forbedringer, og nogle brugere har også en negativ udvikling. Dette afspejler, at før-arbejdsmarkedsprogressioner ikke udvikles som en lineær proces for svage ledige.

Brugerne opnår de største forbedringer i deres job- og uddannelsessøgning i forhold til hverdagsmestring og deres kendskab til arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold.

DE AFVENTENDE OPNÅR DE STØRSTE PROGRESSIONER

De brugere, vi har kaldt De Afventende, opnår samlet set de største progressioner. Undersøgelsen viser således, at den helhedsorienterede vejledning virker, samt at det nytter at arbejde med denne svage gruppe af ledige.

De opnåede resultater skal dog ses i lyset af, at De Afventende er den gruppe, der havde det dårligste udgangspunkt og dermed det største forbedringspotentiale ved opstart af denne undersøgelse. På trods af de opnåede resultater er denne gruppe stadig langt fra arbejdsmarkedet.

INDHOLD OG FOKUS:

DEN BOLIGSOCIALE JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNING ER HELHEDSORIENTERET

Den boligsociale job- og uddannelsesvejledning yder vejledning indenfor emnerne:

- Job- og uddannelsessøgning, dvs. hjælp til at finde jobopslag, skrive ansøgninger og CV
- Arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold, f.eks. hjælp til at forstå uddannelsessystemet og regler på arbejdsmarkedet
- Hverdagsmestring, herunder familiemæssige og sociale udfordringer samt udfordringer i forhold til at strukturere hverdagen så der er plads til job
- Personlig udvikling, f.eks. afklaring af egne evner i forhold til jobmuligheder og jobmotivation
- Faglige kvalifikationer, f.eks. sprog- og IT-kompetencer samt fagspecifikke kvalifikationer.
- Samfundsmestring, f.eks. håndtering af dialog med myndigheder
- Helbred og sundhed, f.eks. hjælp til at håndtere fysiske eller psykiske lidelser i kombination med beskæftigelse

Vejledningen har en helhedsorienteret tilgang til den enkelte ledige. I en stor del af vejlednings-situationerne berøres emner som hverdagsforhold, sam-

fundsmestring og personlig udvikling. Den helhedsorienterede tilgang er en af jobvejledningernes forcer, fordi det hjælper ledige, med andre udfordringer end ledighed, til at komme tættere på arbejdsmarkedet.

Trods jobvejledningernes helhedsorienterede metode arbejdes der dog allermest med job- og uddannelsessøgning samt arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold i vejledningen.

JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGENS METODER OG RAMMER ER NØGLEN TIL GODE RESULTATER

Job- og uddannelsesvejledningens rammer og metodiske greb – som at vejlederne tager sig den nødvendige tid til den enkelte, den fleksible tilgang i mødet med brugeren, et udgangspunkt i brugerens behov, frivillig deltagelse og et situationsbestemt metodevalg – skaber til sammen forudsætningerne for at skabe udvikling hos brugerne.

Helt praktisk betyder tilstrækkelig tid, stor fleksibilitet og muligheden for et situationsbestemt metodevalg, at der er gode rammer for at lave målrettede forløb for brugerne. F.eks. kan jobvejlederne hjælpe brugere, som, pga. store sproglige udfordringer og/eller meget begrænsede IT-kundskaber, ikke profiterer af f.eks. kommunale holdforløb om jobsøgning.

De fleste af vejledningerne arbejder ud fra en metode, hvor samtalen gennemføres med udgangspunkt i brugerens ønsker og behov. Vejledernes metodiske greb og vejledningernes rammebetingelser bidrager positivt til, at brugerne føler sig trygge ved at benytte vejledningen og opnår et tillidsfuldt forhold til vejlederen. Den tillidsfulde relation bevirker, at brugerne åbner sig, hvorved det bliver nemmere for vejlederen at tale med brugeren om personlige udfordringer og hjælpe med at løse dem. Derudover betyder en tillidsfuld relation også, at vejlederne har lettere ved at aktivere – måske ukendte – ressourcer hos brugeren, da den tillidsfulde bruger fortæller mere frit om fortid, daglige gøremål, ønsker og drømme.

JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGEN EN VIGTIG BROBYGGER

De boligsociale jobvejledere bygger bro til andre be-

skæftigelsesfremmende tilbud, såvel boligsociale, kommunale som private. Dette bidrager til at hjælpe svage ledige, med begrænset kendskab til egne muligheder, videre til andre relevante tilbud, der kan forbedre deres situation.

Svage ledige har ofte svært ved at forstå lovgivningskrav og kommunale tilbud mm. De boligsociale jobvejledere fungerer her som "oversættere" mellem myndighed og udsatte ledige. Dette bidrager til at skabe en større forståelse for systemet hos de svage ledige, og gør det nemmere for den kommunale sagsbehandler at samarbejde med de ledige.

REFLEKTERET VALG AF ROLLE ER VIGTIGT

Grundlæggende benytter vejlederne sig af to forskellige roller; den udførende og den understøttende. Som udførende vejleder gennemfører vejlederen f.eks. telefonopkaldet til kommunen eller virksomheden eller skriver ansøgningen for brugeren med hans/hendes input. Det sker oftest som følge af brugerens begrænsede sprog- eller IT-kundskaber. Som understøttende vejleder fungerer vejlederen som en form for coach og hjælper brugeren til at håndtere udfordringen selv.

Vejlederne har generelt et skarpt fokus på, at vejledningen, i det omfang det er muligt, skal være understøttende, så brugeren lærer selv at tage ansvar for egne udfordringer. Evalueringen har dog vist, at det i nogle situationer kan være svært for vejlederen at fastholde princippet om den understøttende rolle, da nogle brugere forsøger at overkomme deres udfordringer gennem en udførende vejleder fremfor at lære at håndtere udfordringen selv. Hvis vejlederen ikke er opmærksom på dette, kan vejledningen medvirke til at fratage brugeren ansvar og handlekraft. Et refleksivt valg af rolle i den enkelte vejledningssituation er derfor vigtigt.

LANGE VEJLEDNINGSFORLØB HAR DERES BERETTIGELSE, MEN SKAL GENNEMFØRES MED OMTANKE

Undersøgelsen har vist, at ca. en fjerdedel af job- og uddannelsesvejledningernes brugere har været tilknyttet vejledningen i over et år og modtaget mange vejledninger. De lange vejledningsforløb kan bidrage til at fastholde de lediges motivation for at søge job samt til at opretholde troen på, at det vil lykkes at finde

et job. Den faste kontinuerlige kontakt kan endvidere bidrage til at fastholde brugerne i positivt ændrede hverdagsrytmer, der gør dem i stand til at kunne fokusere på at være jobsøgende og være i stand til at varetage et job, når det byder sig.

Undersøgelsen viser samtidig, at de lange vejledningsforløb kræver, at vejlederen trods en tæt relation til brugeren, holder den professionelle tilgang og har et skarpt blik på, hvornår en bruger er klar til at stå på egne ben i jobsøgningen. Således sikres det, at ressourcer ikke bruges på personer, som ikke har et reelt behov for vejledning og støtte, men som godt ville kunne klare sig selv. Sidst men ikke mindst skaber de lange vejledningsforløb også en potentiel risiko for, at brugerens handlekraft begrænses, hvis vejlederen ender med at påtage sig en udførende rolle på vegne af brugeren. For at undgå dette er det, som nævnt ovenfor, vigtigt, at vejlederne er understøttende, så vidt det er muligt, og opfordrer brugere til selv at tage ansvar for eget liv og jobsøgning.

JOB ELLER UDDANNELSE ER IKKE ALTID ENDEMÅLET

Langt de fleste brugere af job- og uddannelsesvejledningerne har et ønske om at komme i uddannelse eller beskæftigelse. Der er dog en mindre gruppe af brugere, som vejlederne vurderer som fastlåste i deres situation på offentlig forsørgelse. Det kan være personer, der har affundet sig - eller fundet sig til rette med at modtage offentlig forsørgelse. Det gælder f.eks. brugere, som pga. store fysiske eller psykiske lidelser selv vurderer, at de aldrig vil kunne varetage et job.

Den helhedsorienterede tilgang er en stor styrke ved den boligsociale job- og uddannelsesvejledning, men det er vigtigt, at vejlederne har for øje, at det er deres opgave at hjælpe de udsatte ledige tættere på arbejdsmarkedet, og dermed at vejledningen har en langsigtet job- og uddannelsesmålsætning.

I de situationer, hvor brugeren ikke som udgangspunkt er motiveret for job og uddannelse, bliver det således vigtigt, at vejlederne, trods den ønskværdige metodiske tilgang, hvor der tages udgangspunkt i brugerens behov og ønsker (se konklusion om metoder og rammer), på et passende tidspunkt i vejledningsforløbet, sætter job og uddannelse på dagsordenen.

Viser det sig over tid, og trods gentagne forsøg på at skabe job- eller uddannelsesmotivation hos en bruger, at vedkommende ikke kan motiveres til at arbejde hen imod beskæftigelse, da bør job- og uddannelsesvejlederen brobygge til andre relevante boligsociale eller kommunale tilbud, der kan hjælpe brugeren. Det kan f.eks. være gældsrådgivning, sundhedsindsatser, sociale viceværter el.lign.

KOMPETENCER OG SAMARBEJDE:

SÅVEL VEJLEDERNES PERSONLIGE, SOCIALE OG FAGLIGE KOMPETENCER ER VIGTIGE

De boligsociale job- og uddannelsesvejledere har vidt forskellige faglige baggrunde. De er typisk ikke uddannet socialrådgivere, men flere har forskellige mentor- eller coachuddannelsesforløb.

Socialfaglige kompetencer giver god ballast i forhold til at håndtere og hjælpe personer med komplekse problemstillinger, f.eks. i forhold til at vide hvilke roller - og metoder, der skal benyttes i en given vejledningssituation. Derudover er vejledernes viden om lovgivning, arbejdsmarkedsforhold og øvrige aktører på feltet væsentlig for at kunne yde en god vejledning og fungere som brobygger, hvor det er relevant.

Vi kan samtidig konstatere, at de boligsociale vejlederes personlige og sociale kompetencer er meget vigtige. F.eks. er en åben og imødekommende personlig-

hed afgørende for skabelsen af en tillidsfuld relation mellem bruger og vejleder.

En kombination af grundlæggende viden om relevant lovgivning og brobygningsmuligheder, indsigt i socialfaglige metoder samt ovenstående personlige og sociale kompetencer giver den bedste ballast i forhold til at udøve en god professionel vejledning.

SNITFLADER OG SAMARBEJDE ER VIGTIGT

Gennem samarbejde og udnyttelse af parternes forskellige styrker kan der skabes synergi i beskæftigelsesindsatsen – specielt for de svageste ledige.

Karakteren af samarbejdet med jobcenteret er forskelligt i de undersøgte jobvejledninger.

Landsbyggefonden stiller i dag krav om, at boligsociale indsatser samarbejder med kommunen, og at der laves samarbejdskontrakter. I et formaliseret samarbejde er det vigtigt, at der er en tydelig opgave- og ansvarsfordeling og klare aftaler om ressourcer og prioritering. Det skaber de bedste betingelser for et velkoordineret og godt samarbejde om den fælles målgruppe. Denne konklusion uddybes i CFBU's rapport "Samarbejde om beskæftigelse".

HÅNDBOG

BOLIGSOCIALE JOB- OG UDDANNELSES- VEJLEDNINGER

Dette er en håndbog målrettet boligselskaber, helhedsplaner og kommuner, der skal i gang med – eller indgå et samarbejde om – at starte en boligsocial job- og uddannelsesvejledning. Håndbogen giver gode råd til, hvordan man kommer godt i gang, samt hvordan man driver en boligsocial job- og uddannelsesvejledning.

DE FØRSTE OVERVEJELSER

VALG AF MÅLGRUPPE ER VIGTIG

Som et udgangspunkt for etablering af en boligsocial job- og uddannelsesvejledning bør man undersøge, om der overhovedet er et behov for en job- og uddannelsesvejledning i boligområdet. Her kan man f.eks. indhente KÅS-tal, der viser ledighedsbilledet i boligområdet. Det giver et overordnet billede af boligområdets ledige fordelt på demografi og arbejdsmarkedstilknytning og viser hvilke grupper, der har behov for en job- og uddannelsesvejledning.

Generelt profiterer svage grupper af ledige mest af de rammer og metoder, det er muligt at tilbyde i de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger. Dette skyldes, at svage ledige har udfordringer ud over ledighed og dermed f.eks. har behov for ekstra støtte og/eller har svært ved at følge holdundervisning i jobsøgning.

ETABLÉR SAMARBEJDE MED SKARPE SNITFLADER TIL JOBCENTERETS INDSATSER

Den boligsociale indsats og det kommunale jobcenter har væsentlig forskellige styrker.

BOLIGSOCIALE STYRKER

- Lokal placering – nemt tilgængeligt at søge om hjælp i et trygt og uformelt miljø
- (Tilstrækkelig) tid til den enkelte
- Hverdagskendskab – også til den lediges ressourcer
- Mulighed for situationsbestemt metodevalg

KOMMUNALE STYRKER

- Kendskab til den lediges historik
- Økonomiske ressourcer til at bevillige mentorer, løntilskud, kurser etc.
- Stort fagligt netværk og indgang til andre forvaltninger
- Ofte stort virksomhedsnetværk

De boligsociale vejledere har mere fleksible rammebetingelser end de kommunale sagsbehandlere. Det er CFBU's vurdering, at de boligsociale jobvejledninger og - beskæftigelsesindsatser generelt kan supplerer den kommunale beskæftigelsesindsats positivt, - specielt i forhold til de svageste ledige.

Landsbyggefondens stiller i dag krav om, at helhedsplanerne koordinerer deres indsats med jobcenteret, og at der laves samarbejdskontrakter. Når der indgås samarbejde, er det vigtigt, at det afklares hvilke snitflader, der er givtige i forhold til jobcenterets ydelser og tilbud. Herunder er det en fordel at lave meget klare aftaler om den konkrete indsats og det løbende samarbejde. Dvs. tydelige aftaler om økonomi, samarbejdsflader, rollefordeling og ansvarsområder (for yderligere viden om samarbejde se CFBU's håndbog "Samarbejde om beskæftigelse", Mygind 2014).

KOM GODT I GANG

UFORMELLE RAMMER

Det er en fordel at etablere den boligsociale job- og uddannelsesvejledning i lokaler, der signalerer et uformelt miljø. Derudover bør man kigge på, om det er muligt at undgå at skabe unødvendige led mellem bruger og vejleder som f.eks. en sekretær eller aflåste døre.

Tidsbestilling – hvor brugerne bestiller en tid til vejledning – bidrager til at strukturere vejledernes tid. Det gør samtidig arbejdsmiljøet mindre stressende og sikrer, at der afsættes tid til den enkelte. Ydermere skaber tidsbestilling en læring for de mest udsatte i forhold til at møde til aftalte tider.

Tidsbestilling er altså godt, men samtidig skaber det et tillidsforhold mellem bruger og vejleder, hvis man giver brugerne mulighed for at kunne "komme forbi" og få akut hjælp, hvis behovet opstår. De tillidsfulde og trygge forhold mellem vejleder og bruger bidrager til, at det generelt er nemmere at hjælpe brugeren. I kan evt. lave faste tider med rådgivning uden tidsbestilling.

PERSONLIGE OG FAGLIGE KOMPETENCER HOS JOBVEJLEDERNE

De personlige og sociale kompetencer er vigtige ved

ansættelse af vejledere. I bør derfor have fokus på, om de vejledere, der ansættes, har kompetencer såsom åbenhed, imødekommenhed og empati. Disse kompetencer er afgørende for at kunne skabe tillidsfulde relationer, der bidrager til succesfulde vejledningsforløb.

Udover de sociale og personlige kompetencer er de socialfaglige kompetencer, en viden om de centrale lovgivninger på området samt relevante brobygningsmuligheder en vigtig ballast i arbejdet med svage ledige.

Med en kombination af ovenstående kompetencer vil en vejleder stå stærk i forhold til at hjælpe ledige med komplekse problemer.

LAV EN REKRUTTERINGSSTRATEGI

Når I har truffet et valg om målgruppe, bør I lave en rekrutteringsstrategi, der er målrettet den valgte målgruppe. Nedenfor er oplistet en række rekrutteringskanaler, der hver har deres styrker. Det væsentligste er at være bevidste og strategiske i valg af rekrutteringskanal, så denne/disse er målrettet den ønskede brugergruppe.

- Opslag i boligområdet: Skaber en generel viden blandt beboerne, om at vejledningen eksisterer, og opfanger de beboere, som står med en umiddelbar udfordring og er i stand til at opsøge vejledningen på egen hånd.
- Sneboldsmetoden, hvor brugerne fortæller venner og bekendte om vejledningen: Her bør man være opmærksom på, at sneboldmetoden ofte betyder, at brugergruppen bliver meget ensartet. Til gengæld er metoden et godt fundament for at skabe en tillidsfuld relation mellem bruger og vejleder.
- Rekruttering gennem øvrige boligsociale aktiviteter: Er ambitionen at nå de mest udsatte, kan denne metode være fordelagtig, da de svageste ledige nogle gange har et behov for at blive opfordret til at bruge vejledningen.
- Rekruttering gennem samarbejdspartnere – f.eks. jobcenteret eller sundhedscenteret: Hermed menes et samarbejde om rekruttering, hvor ledige borgere henvises til job- og uddannelsesvejled-

ningen. Denne rekrutteringsform giver et godt afsæt for et konstruktivt samarbejde og gode snitflader med jobcenteret/samarbejdspartnerne.

FOKUS PÅ BROBYGNING

Det er vigtigt at have fokus på brobygning til øvrige aktører og overveje hvilke andre beskæftigelsesfremmende aktører, der kan supplere den boligsociale indsats og dermed hjælpe brugerne.

Svage grupper af ledige har ofte svært ved at tage kontakt til offentlige myndigheder og kender ikke deres muligheder. Hermed bliver job- og uddannelsesvejledningen en unik platform for brobygning til private og offentlige tilbud og naturligvis de øvrige aktiviteter under helhedsplanen.

Det er en god ide, at de boligsociale jobvejledere også påtager sig rollen som "oversætter" af f.eks. myndighedskrav og regler. Som "oversætter" kan jobvejlederen bygge bro mellem den ledige og jobcenteret. Dette bidrager til, at brugeren opnår en større forståelse af kommunens krav og regler og gør det samtidig nemmere for kommunen at samarbejde med brugeren.

SELVE VEJLEDNINGEN

LAD JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGEN VÆRE PRÆGET AF TILSTRÆKKELIG TID, FLEKSIBILITET OG MULIGHED FOR SITUATIONSBESTEMT METODEVALG

Den boligsociale job- og uddannelsesvejledning adskiller sig fra jobcenteret ved, at rammerne og indholdet i vejledningen ikke er prædefineret af en myndighedsfunktion, men at vejledningen kan tage udgangspunkt i den enkeltes aktuelle udfordringer, ønsker og drømme samt være helhedsorienteret, hvis der er behov.

Den boligsociale job- og uddannelsesvejledning bør være baseret på følgende metodiske greb:

- Flexibilitet og et udgangspunkt i brugerens udfordringer, ønsker og drømme
- At der tages den tilstrækkelige tid til relationsopbyggende arbejde med den enkelte

- Situationsbestemt metodevalg – med mulighed for individuelt tilpassede forløb

Ovenstående skaber et tillidsfuldt forhold mellem vejleder og bruger. Det bidrager til, at brugerne åbner sig, og det skaber bedre betingelser for et godt samarbejde mellem vejleder og bruger med bedre resultater til følge.

HUSK (DE LANGSIGTEDE) JOB OG UDDANNELSESMÅLSÆTNINGER

Job- og uddannelsesvejledningens helhedsorienterede tilgang, de uformelle rammer - og et metodisk udgangspunkt i brugernes ønsker og behov - skaber en potentiel risiko for, at man i vejledningen mister fokus på målsætningen om job- og uddannelse.

Det er vigtigt at være bevidst om, at den langsigtede målsætning, for den helhedsorienterede vejledning, er job og uddannelse.

SÆT GRÆNSER FOR HVAD JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGEN SKAL HJÆLPE MED

Tillad jer selv, hvis der er behov for det, at sætte grænser for hvordan – og med hvad vejledningen kan hjælpe.

At sætte grænser handler blandt andet om at stoppe et vejledningsforløb, hvis en bruger, efter et længe forløb, hvor der er forsøgt at motivere i forhold til job- og uddannelse, stadig ikke vurderes at være motiveret for job- eller uddannelse. Det kan være brugere der, f.eks. på grund af store udfordringer, ikke har (langsigtet) interesse for at opnå job- og uddannelse, men benytter vejledningen til at få almen hjælp i dagligdagen. Her bør der henvises til relevant tilbud som f.eks. social vicevært, gældsrådgiver etc.

En anden grænse handler om, hvordan der vejledes, dvs. hvilke metoder man som vejleder ønsker at anvende. For nogle brugere er det lettere at få vejlederen til at udføre opgaverne end at gøre det selv. Vær derfor opmærksom på, at du som vejleder i mindre grad skal være den udførende, men i stedet så vidt muligt være "understøttende" og coachende.

SKAB EN FAGLIG STÆRK - OG VIDENDE VEJLEDNING

Beskæftigelsesområdet er et felt med mange aktører. Det er et lovgivningstungt felt, og det er samtidig et felt, der har trådt ud i mange andre fagområder såsom integrations-, social- og sundhedsområdet.

Den helhedsorienterede vejledning stiller store krav til de boligsociale job- og uddannelsesvejlederes generelle viden og kompetencer. Det er derfor vigtigt at skabe gode rammer for vejledernes løbende vidensopdatering.

Herunder er praksisnære råd til hvordan der skabes en faglig stærk vejledning:

- Hold jer opdateret om andre aktøres tilbud. Etabler jævnlige møder – eller andet systemiseret forum for vidensdeling - med relevante aktører. Her kan parterne opdatere hinanden på organisationernes aktuelle tilbudsportefølje, arbejds gange etc.
- Det er vigtigt, at vejlederne har kendskab til hvad en god ansøgning og CV indeholder. Udarbejd f.eks. skabeloner for ansøgninger og CV. Dette er et godt fundament for vejledningen, og skabelonerne kan efterfølgende målrettes forskellige fag og virksomheder, så de modsvarer disses efterspørgsel på arbejdskraft.
- Lovgivning er en stor del af beskæftigelsesområdet. Opdel relevante lovgivningsemner imellem vejlederne (hvis I er flere), så den ene vejleder er ansvarlig for at holde sig opdateret om eksempelvis Lov om aktiv socialpolitik og en anden på Lov om integration af udlændinge i Danmark etc. Herefter kan vidensdeling systemiseres med ugentlige møder.
- Det er vigtigt, at vejlederne har en viden om det specifikke jobmarked i nærområdet. Viden om det lokale arbejdsmarked kan oparbejdes gennem kortlægning af de lokale virksomheder.
- For at sikre at vejledningen er understøttende, og med fokus på at hjælpe brugeren til selv at tage vare på egen situation, er vejlederens reflekterede

metodevalg og samtaleteknikker centralt. Vejlederne bør derfor have kendskab til grundlæggende vejledningsmetoder og løbende drøfte metodevalg med kollegaer.

OVERVEJ HVORDAN PRIVATE VIRKSOMHEDER KAN INDDRAGES I VEJLEDNINGEN

Med de boligsociale job- og uddannelsesvejlednings metodemæssigt frie rammer er der rige muligheder for at indtænke det lokale erhvervsliv i indsatsen. Jobcenteret og helhedsplanen bør således, i et tæt koordineret samarbejde, overveje, hvordan lokale private virksomheder kan inddrages og være med til at løfte den områdebaserede beskæftigelsesopgave.

DOKUMENTÉR OG FÅ SIKRET MÅLSTYRING AF JERES INDSATS

Landsbyggefonden stiller krav om, at helhedsplaner dokumenterer deres resultater. Resultaterne af jeres indsats gør jer interessante for jeres samarbejdspartnere, og gør det samtidig tydeligt for jer, hvornår og hvordan jeres indsats bidrager til at styrke brugernes udvikling.

Arbejder I primært med svage ledige, og er før-arbejdsmarkedsprogressioner jeres primære målsætninger, så kan et før-arbejdsmarkedsprogressionsskema være et redskab til at dokumentere de små skridt frem mod beskæftigelse. Et progressionsskema kan derudover være med til at målstyre indsatsen over for den enkelte bruger.

CFBU har på baggrund af denne undersøgelse udviklet et før-arbejdsmarkedsprogressionsskema, der frit kan anvendes i boligsociale som kommunale beskæftigelsesindsatser. Skemaet findes på CFBU's hjemmeside www.cfbu.dk.

DE UDVALGTE INDSAT SOMRÅDER

Denne rapport bygger på erfaringerne og resultaterne fra fem boligsociale job- og uddannelsesvejledninger placeret såvel i Jylland som på Sjælland². De fleste af de udvalgte vejledninger er veletablerede og har en række erfaringer med målgruppen og jobvejledning. Vejledninger er også udvalgt fordi de, set i forhold til feltet generelt, er store og dermed har kunnet bidrage med mange data til undersøgelsen af før-arbejdsmarkedsprogressioner.

De fem job- og uddannelsesvejledninger har mange lighedspunkter i deres rammebetingelser og metodevalg etc. Trods lighederne er indsatsområderne også hver især unikke med særlige karakteristika og kontekstuelle forhold. I denne rapport fokuseres på indsatsernes fællestræk og i mindre grad på hvad der adskiller

dem. Det betyder, at man ikke nødvendigvis vil kunne genfinde rapportens konklusioner lige tydeligt i alle jobvejledninger.

Herunder har vi samlet udvalgte karakteristika ved de udvalgte indsatsområder:

	Randers Nordby	Greve Nord	Tingbjerg (Brønshøj)	Esbjerg 211	Urbanplanen (Amager)
Antal beboere i boligområdet i den arbejdsdygtige alder	1728	2825	3592		
	3193	3221			
Antal ledige i boligområdet*	Ca. 500	Ca. 600	Ca. 1250	Ca. 950	Ca. 900
Projektperiode for undersøgte job- og uddannelsesvejledning	2013 - 2017	2012 - 2016	2012 - 2016	2012 - 2016	2010 - 2013
Projektperiode for tidligere job- og uddannelsesvejledning	Ingen tidligere job- og uddannelsesvejledning	2008 - 2012	2008-2012	2008 - 2012	2007 - 2010
Kommunal fremskudt beskæftigelsesindsats i boligområdet	Nej	Nej	Ja - 2 dage om ugen	Nej	Ja - 3 dage om ugen
Kommunal medarbejder udførende i den boligsociale job- og uddannelsesvejledning	Nej	Ja ³	Nej	Nej	Nej

*Egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel 2010. Til ledige medregnes dagpenge-, sygedagpenge- og kontanthjælpsmodtagere samt revalidender og øvrige uden for arbejdsstyrken.

² På landsplan er der yderligere 8-10 jobvejledninger, der eksisterer med støtte fra Landsbyggefonden.

³ Den kommunale medarbejder er ansat med 17,5 time på den boligsociale jobvejledning.

BRUGERNE

I dette kapitel belyses hvordan ledighedsbilledet ser ud i de fem udvalgte indsatsområder, samt hvem der benytter de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger.

Kapitlet viser, at der generelt er markant højere ledighed i indsatsområderne end i resten af landet, og at de ledige i indsatsområderne samtidig er længere fra arbejdsmarkedet og har et lavere uddannelsesniveau. Der er således et generelt behov for at styrke beskæftigelsen i de udvalgte indsatsområder.

Undersøgelsen viser endvidere, at brugerne primært er personer med anden etnisk baggrund, og at syv ud af ti er kvinder. Brugerne af vejledningen er karakteriseret ved at være svage ledige. Mange af dem har massive problemer udover ledighed - herunder begrænsede sproglige kompetencer, familiemæssige og helbredsmæssige udfordringer. De er lavtuddannede, og trejerdedele har en meget begrænset arbejdsmarkedserfaring.

Vi har identificeret tre forskellige typer af brugere: De Målrettede, De Tøvende og De Afventende. De Målrettede er de brugere, som er tættest på arbejdsmarkedet og har færrest udfordringer udover ledighed. De Tøvende har generelt flere sammensatte problemer udover ledighed, der skal løses før de kan opnå job eller uddannelse. De Afventende er længst væk fra arbejdsmarkedet med massive problemer udover ledighed og ingen eller meget lille tilknytning til arbejdsmarkedet.

MANGE LEDIGE I BOLIG-OMRÅDERNE ER LANGT FRA ARBEJDSMARKEDET

Vores registerdataanalyser viser, at der er et behov for at fremme beskæftigelsen i de udsatte boligområder.

I undersøgelsens fem indsatsområder er det således kun knap halvdelen af beboerne i den arbejdsdygtige alder, som er i beskæftigelse. Mere end 4.000 personer – eller 28 pct. af beboerne i indsatsområderne i den arbejdsdygtige alder – er ledige. Den sidste fjerdedel er enten under uddannelse eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet (førtidspension, efterløn mv.).

Beskæftigelsessituationen i indsatsområderne er vist i Figur 1 og svarer meget nøje til situationen i landets øvrige udsatte boligområder⁴ (ikke illustreret i figur).

Til sammenligning er det på landsplan 72 pct. af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, der er i beskæftigelse. 10 pct. er under tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, mens de resterende 18 pct. omfatter såvel ledige som personer under uddannelse⁵ (ikke illustreret i figur).

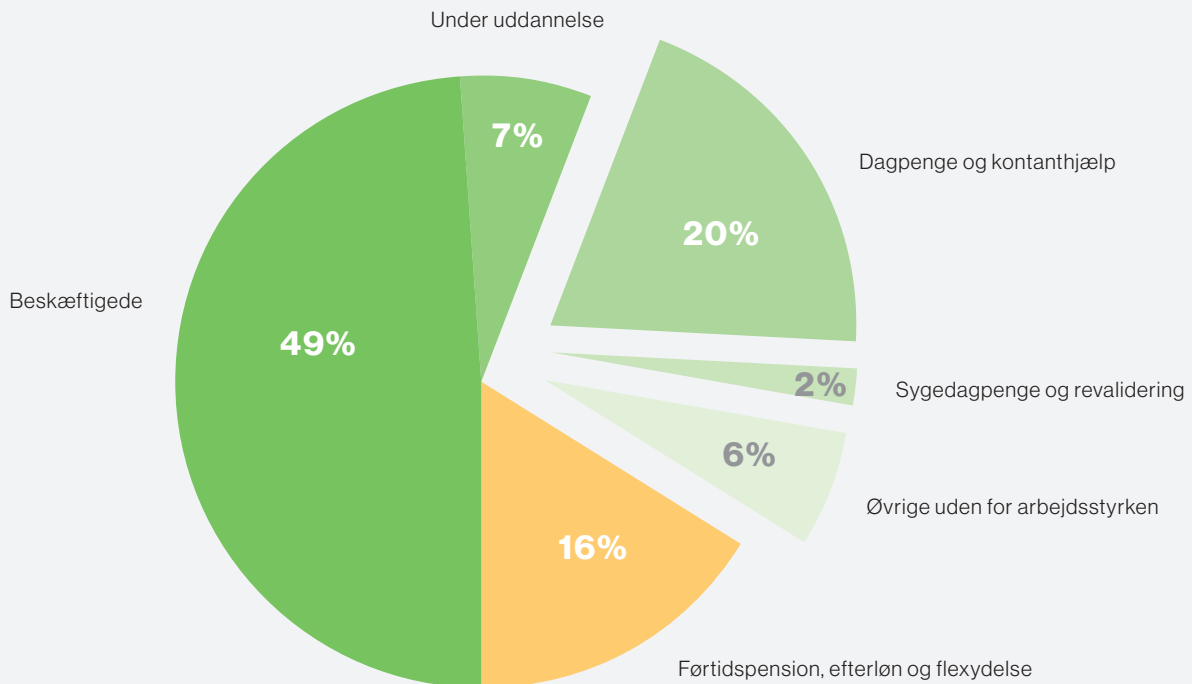
Figuren nedenfor viser arbejdsstyrken i indsatsområderne fordelt på tilknytning til arbejdsmarkedet og indkomstgrundlag. Her ses det, at de fleste arbejdsløse er kontanthjælps- eller dagpengemodtagere. Der er dog også en femtedel uden kendt forsørgelsesgrundlag. Det betyder typisk, at de forsørges af ægtefællen eller er hjemmeboende unge uden job eller under uddannelse⁶.

⁴ Her defineret som boligområder, der har modtaget støtte fra Landsbyggefonden til en boligsocial helhedsplan.

⁵ Statistikbanken giver ikke mulighed for at adskille studerende fra øvrige uden for arbejdsstyrken.

⁶ Analyserne bygger på Danmarks Statistiks såkaldte RAS-statistik, der måler personers primære forsørgelsesgrundlag hvert år ved udgangen af november. Selvom den enkelte ledige godt kan have haft kortere ansættelser, giver RAS således et godt billede af den gennemsnitlige ledighed. Se yderligere herom i bilag 1.

FIGUR 1: BESKÆFTIGELSEN I INDSATSOMRÅDERNE

Kilde: Egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel 2010.

Mange af de ledige i indsatsområderne har en relativt svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Over en femårsperiode har ca. fire ud af 10 ikke været i beskæftigelse eller uddannelse, mens yderligere en fjerdedel kun i begrænset grad har været i kontakt med arbejdsmarkedet⁷ (ikke illustreret i figur).

Samlet set tyder undersøgelsen på, at en stor del af de ledige i indsatsområderne befinder sig i en meget fastlåst position, hvor de har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet, og at mange decideret mangler aktuel arbejdsmarkedserfaring.

HVEM BRUGER DE BOLIGSOCIALE VEJLEDNINGER?

De boligsociale job- og uddannelsesvejledninger henvender sig til en meget bred målgruppe. I halvdel af de vejledninger, der indgår i denne undersøgelse,

er målgruppen for vejledningen "alle beboere over 13 år, som har et behov for rådgivning og vejledning i forhold til uddannelse eller job". I de resterende vejledninger har man foretaget en mindre afgrænsning til kun at varetage vejledning af voksne beboere. I denne undersøgelse indgår kun beboere over 18 år.

MANGE KVINDER MED ANDEN ETNISK BAGGRUND

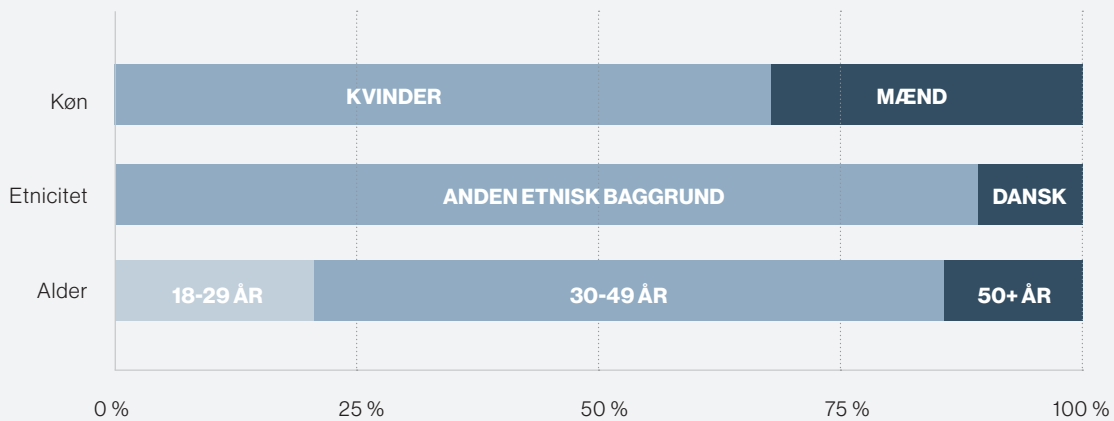
Selvom de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger har meget brede målgruppebeskrivelser, er der, som figuren nedenfor viser, en stor overvægt af kvinder med anden etnisk baggrund. Næsten ni ud af ti brugere har anden etnisk baggrund, og næsten syv ud af ti brugere er kvinder. To-tredjedele af brugerne er mellem 30 og 49 år.

Vejledningerne formår ikke i særlig stor udstrækning at tiltrække mænd og etnisk danske ledige⁸.

⁷ Godt 40 pct. af de ledige har ikke været i beskæftigelse i perioden 2006-2010, mens yderligere 28 pct. kun har været i beskæftigelse eller under uddannelse i et til to af de seneste fem år. De sidste 30 pct. har været i beskæftigelse eller under uddannelse tre til fire af de seneste fem år (Egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel, 2010. For yderligere se Bilag 1).

⁸ Mænd udgør f.eks. kun 30 pct. af brugerne men 45 pct. af de ledige i områderne

FIGUR 2: BRUGERNES KØN, ETNICITET OG ALDER

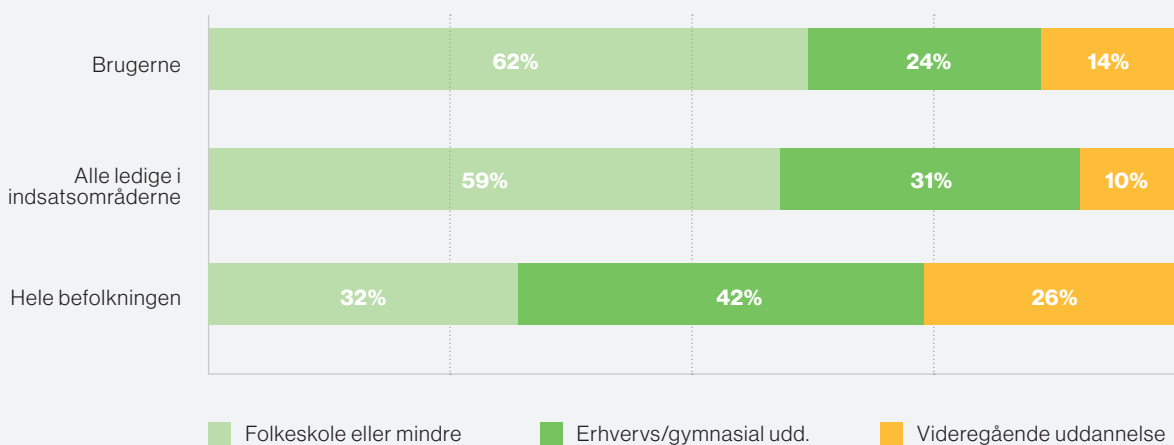
Kilde: Progressionsmåling

LAVTUDDANNEDE BRUGER VEJLEDNINGERNE

Over 60 pct. af brugerne af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger har ingen uddannelse ud over folkeskolen, og nogle af brugerne har end ikke et uddannelsesniveau svarende til folkeskolen. En fjerdedel af brugerne har en erhvervs- eller gymnasial uddannelse, mens 13 pct. har en eller anden form for videregående uddannelse.

Grafen nedenfor viser, at brugerne uddannelsesmæssigt ligner den samlede gruppe af ledige i de udsatte områder, hvor knap to-tredjedele har folkeskole eller mindre som højeste afsluttede uddannelse. Til sammenligning udgør denne gruppe på landsplan under en tredjedel af befolkningen.

FIGUR 3: HØJESTE FULDFØRTE UDDANNELSE FOR BRUGERE, ØVRIGE LEDIGE I INDSATSOMRÅDERNE SAMT FOR DANMARK GENERELT

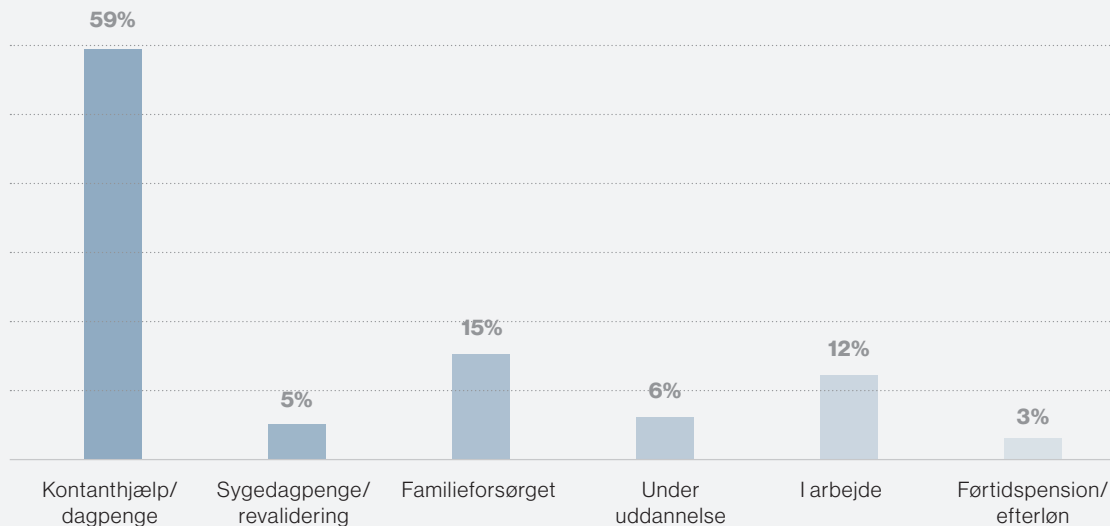

Kilde: Statistikbanken, egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel 2010 samt egne progressionsmålinger.

BRUGERNES ARBEJDSMARKEDSTILKNYTNING

De fleste brugere er på overførselsindkomst i form af dagpenge eller kontanthjælp, men der er også en mindre gruppe som er ægtefælleforsørget, og en mindre andel som er i arbejde. De brugere, der er i arbejde, benytter vejledningen til at søge nye job eller få hjælp til at navigere i det offentlige system og samfundet generelt. Endelig er det et fåtal af brugerne, som er på en varig offentlig forsøgelse som f.eks. efterløn, førtidspension el.lign.

FIGUR 4: BRUGERNES FORSØRGELSESGRUNDLAG

Kilde: Progressionsmåling

43 pct. af brugerne har ingen jobberfaring eller har været uden arbejde størstedelen af deres liv. Lidt under en fjerdedel af brugerne har stor tilknytning til arbejdsmarkedet og har været i job det meste af deres voksenliv (ikke illustreret i figur). Brugernes arbejdsmarkedstilknytning svarer til det generelle ledighedsbillede i indsatsområderne (egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel, 2010. For yderligere se bilag 1).

BRUGERE MED PROBLEMER UDOVER LEDIGHED

De interviewede vejledere forklarer, at langtidsledighed for mange brugere har medført en manglende forståelse for, hvordan arbejdsmarkedet fungerer, og hvordan man begår sig på en arbejdsplads. Derudover har mange opbygget en tilværelse som f.eks. husmor med mange børn, der i sig selv skaber en stor udfordring i forhold til at komme i beskæftigelse. En stor del af brugerne har ikke en arbejdsidentitet og le-

ver, eller har levet, en form for paralleltilværelse i forhold til det omgivende samfund.

“ Nogle gange siger jeg, at jeg har været her i landet i mange år, men på en måde har jeg alligevel været langt væk ”

Bruger

Udover de udfordringer, som langtidsledighed i sig selv skaber, har mange af brugerne også andre udfordringer, der gør det svært at opnå beskæftigelse. Mange af dem har meget svært ved at begå sig på dansk. De har således svært ved at søge job, forstå breve fra myndigheder, finde rundt i det offentlige system og svært ved at følge jobfremmende holdundervisning etc. En stor gruppe af brugerne tumler desuden med personlige udfordringer så som dårlig privatøkonomi, familiemæssige problemer, og en mindre gruppe af brugerne har helbredsmæssige udfordringer som f.eks. PTSD.

En undersøgelse fra KORA, af ikke-vestlige indvandreres arbejdsmarkedstilknytning, peger på, at kvinder med flygtningebaggrund har en særlig stor risiko for ringe arbejdsmarkedstilknytning. Psykiske problemer udgør generelt en risikofaktor for ledighed for ikke-vestlige indvandrere og flygtninge (Andersen, 2012).

“ De har udfordringer med sprog, formulering af ansøgninger og forståelse for systemet generelt. De kommer for at få hjælp til at læse breve, ringe til sagsbehandlere og myndigheder. De har mange børn, som også kan være en udfordring i forhold til at finde et job, fordi sådan som jeg ser arbejdsmarkedet nu, der stilles nogle krav i forhold til fleksibilitet og arbejdstider og mødetider og også transport.”

Boligsocial jobvejleder.

De ringe sprogkunderskaber, problemer udover ledighed, det begrænsede uddannelsesniveau og manglende samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse udgør samlet set de største barrierer for gruppen som helhed.

HVORFOR SER BRUGERBILLEDET SÅDAN UD?

Undersøgelsen viser altså, at der er en overvægt af langtidsledige kvinder med anden etnisk baggrund blandt brugerne af de boligsociale jobvejledninger. Det kan til dels forklares med, at langtidsledige, kvinder og etniske minoriteter er overrepræsenteret blandt de ledige i indsatsområderne⁹.

BOKS 2: DEFINITION AF SVAGE LEDIGE

I rapporten bruges betegnelsen svage ledige. De svage ledige er en betegnelse for ledige, der har en eller flere udfordringer ud over – eller som følge af ledighed. Udfordringerne kan være af social, sproglig, og/ eller helbredsmæssig karakter og/ eller afspejle manglende ressourcer og barrierer i forhold til at kunne håndtere dialog med myndigheder eller håndtere arbejdsmarkedets krav.

Et andet element, der kan bidrage til at forklare brugergruppens sammensætning, er, at vejledninger primært rekrutterer via sneboldmetoden. Dvs. at brugerne fortæller om vejledningen i deres respektive netværk, hvilket i sig selv er med til at skabe en homogen brugergruppe. De boligsociale jobvejledere fortæller, at dette endvidere kan have en selvforstærkende effekt, da de mange kvindelige brugere får vejledninger til at fremstå som et tilbud målrettet etniske minoritetskvinder.

Sidst men ikke mindst tyder undersøgelser på, at de individuelle samtaler appellerer mere til kvinder end til mænd, og at mænd samtidig i mindre grad end kvinder er interesseret i at opsøge hjælp (Addis & Mahalik 2013).

Det kan overvejes, om de ledige, der ikke nås gennem jobvejledningerne, i tilstrækkelig grad har andre tilbud, de kan benytte sig af, eller om jobvejledningerne og deres rekruttering bør justeres, så den i højere grad henvender sig til f.eks. mænd. Dette spørgsmål vil dog ikke blive behandlet yderligere i denne undersøgelse.

TRE BRUGERSEGMENTER

På baggrund af de kvantitative og kvalitative undersøgelser har vi fundet, at job- og uddannelsesvejledningernes brugere kan inddeles i tre segmenter. Det skal understreges, at inddelingen alene er beskrivende og analytisk. Inddelingen har til formål at give et klarere og mere entydigt billede af forskelle imellem forskellige typer af brugere. Overgangen mellem segmenterne er glidende og den enkelte bruger kan over tid bevæge sig frem og tilbage mellem segmenterne:

- **DE MÅLRETTEDE**

De Målrettede udgør ca. 30 pct. af brugerne. Det er brugere, som har nogen tilknytning til arbejdsmarkedet. Disse brugere er målrettede i forhold til at komme i job eller i uddannelse, men mange af dem har trods dette andre udfordringer end ledighed såsom f.eks. begrænsede sproglige færdigheder. Denne brugergruppe benytter primært vejledningen til at få hjælp til jobsøgning. Som en typisk Målrettet bruger fortæller:

⁹ Kvinder udgør 55 pct. af de ledige i de fem områder, mens personer med anden etnisk baggrund end dansk udgør lidt over 60 pct. af de ledige i boligområderne (egne beregninger baseret på Danmarks Statistik RAS-tabel, 2010. For yderligere se bilag 1)

“ De hjælper mig med at søge job. Det er fordi, jeg har søgt rigtig meget, og så tænkte jeg, at det måske var min ansøgning, der var noget galt med, for jeg får ingen svar [...]Selvom jeg læser det hele (jobopslaget. Red), men nogen gange kan det være, at jeg ikke forstår så meget af det. Så hjælper de mig også med, hvad der står i opslaget”.

Bruger

- **DE TØVENDE**

De Tøvende udgør ca. 50 pct. af brugerne. Denne brugergruppe består af personer, som har været ledige længe og som ofte har et relativt lavt uddannelsesniveau.

Denne brugergruppe har udfordringer udover ledighed, der fylder meget for dem, og har behov for hjælp til at håndtere disse hverdagslige og sociale udfordringer såvel som hjælp til at søge job. Vejlederne vurderer, at De Tøvendenes øvrige udfordringer skal håndteres eller begrænses først. En typisk Tøvende bruger fortæller:

“ Jeg fik et hygiejnebevis her, og det er dem, der hjalp mig med at sende det til teknisk skole og derfor fik jeg beviset. Jeg har også skrevet ansøgninger, og den boligsociale vejleder giver mig løsninger til, hvordan jeg skal finde ud af ting. Hvis jeg har spørgsmål, så kommer jeg og spørger. Regninger, regler om kommunen, så får jeg hjælp”.

Bruger

- **DE AFVENTENDE**

De Afventende udgør ca. 20 pct. af brugerne. Her er tale om brugere, som er meget langt fra arbejdsmarkedet. Disse brugere kan eksempelvis have store fysiske eller psykiske lidelser, store sproglige vanskeligheder kombineret med en fremskreden alder og ingen eller meget begrænset arbejdsmarkedserfaring. De har typisk et lavt uddannelsesniveau - ofte mindre end hvad der svarer til en afsluttet folkeskole. Nogle i denne gruppe modtager allerede varig offentlig forsørgelse (f.eks. førtidspension), andre håber på en snarlig førtidspensionering. For denne gruppe er vejledningen ofte et holdepunkt i tilværelsen, hvor de kan få hjælp til f.eks. at forstå breve fra myndigheder. En Afventende bruger forklarer:

“ Hun hjælper mig meget. Jeg tager mine papirer med, og så kigger vi på dem sammen. Problemerne kommer lidt væk, det er som frisk luft. Hvor skulle jeg ellers gå hen?”

Bruger

BOKS 3: SEGMENTERNE

HVORDAN ER DE TRE SEGMENTER OPSTÅET?

De tre segmenter er opstået gennem en samlet analyse af undersøgelsens kvalitative materiale. Segmenterne beskriver tre forskellige brugergrupper med forskellige motiver og barrierer for at deltage i den beskæftigelsesfremmende indsats.

På baggrund af den kvalitative beskrivelse af segmenterne har vi foretaget en analyse og kategorisering af de brugere, der indgår i progressionsmålingen. Kategoriseringen er foretaget ud fra et rent deskriptivt formål, dvs. for at kunne give en beskrivelse af segmenternes størrelse og karakteristika.

De tre segmenter er defineret ud fra følgende karakteristika:

De Motiverede er defineret som brugere, der generelt:

- Er stærkt motiverede til at komme i job eller uddannelse
- Har stor eller nogen tilknytning til arbejdsmarkedet
- Er gode til hverdagsmestring
- Har et relativt højt uddannelsesniveau, typisk erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse.

De Tøvende er defineret som brugere, der generelt:

- Er rimeligt motiverede til at komme i job eller uddannelse
- Har nogen eller lille tilknytning til arbejdsmarkedet
- Typisk har folkeskole eller erhvervsuddannelse som højeste fuldførte uddannelse.

De Afventende er defineret som brugere, der generelt

- Har lav motivation
- Har udfordringer med hverdagsmestring og helbred
- Har lille eller ingen arbejdsmarkedstilknytning
- Har lav uddannelse, typisk folkeskole eller mindre end folkeskolen
- Har begrænset fokus på direkte jobsøgning.

METODER OG RAMMER

Det følgende kapitel beskriver og analyserer på betydningen af de rammebetingelser og metodevalg, der kendetegner den boligsociale job- og uddannelsesvejledning.

De boligsociale jobvejledninger er kendetegnet ved en række rammebetingelser, der adskiller sig fra den rene ordinære kommunale beskæftigelsesindsats. De boligsociale jobvejledninger er et frivilligt beskæftigelsestilbud placeret lokalt i boligområdet. Undersøgelsen viser, at vejledningerne bygger på en uformel relation mellem vejleder og bruger, og vejledningen gennemføres med udgangspunkt i brugerens behov og udfordringer. Vi kan konkludere, at vejlederne benytter tid og fleksibilitet som metodiske principper i vejledningen. Vejlederne sørger for at afsætte tilstrækkelig tid til den enkelte og arbejder anerkendende- og med tilgængelighed i forhold til at imødekomme behov for hjælp.

Undersøgelsen viser, at tilstrækkelig tid, en individuel tilpasset indsats og metodevalg skaber gode rammer for at opbygge et tillidsfuldt forhold mellem vejleder og bruger. Den tillidsfulde relation betyder, at brugerne åbner sig overfor dem. Dermed bliver det nemmere, at (sam)arbejde om at løse hverdagslige udfordringer, udvikle brugernes kompetencer f.eks. i forhold til jobsøgning og/eller finde – og aktivere – brugernes ressourcer.

Vi kan konstatere, at vejlederne indtager to forskellige roller: den udførende og den understøttende. I førstnævnte tilfælde påtager vejlederen sig at løse konkrete og praktiske gøremål for brugeren, og i sidstnævnte ydes hjælp til selvhjælp. Undersøgelsen viser, at vejlederne i overvejende grad er opmærksomme på, at vejledningen skal udvikle brugernes kompetencer til at håndtere egen livssituation, og at vejledningen dermed skal være understøttende. Den understøttende vejleder benytter i stor udstrækning brobygning som en metode i vejledningen. Som brobygger fungerer vejlederne både som oversætter af

”systemets” regler og som formidler af tilbud, der kan bidrage til at kompetenceudvikle brugerne.

ET LOKALT FRIVILLIGT TILBUD

Den boligsociale jobvejledning er et lokalt tilbud. Jobvejledninger er ofte placeret centralt i de udsatte boligområder i forbindelse med beboerhuse, andre boligsociale tilbud eller ejendomskontoret. Det gør det nemt for brugerne at finde vejledningen og for de svage brugergrupper at komme derhen. Samtidig bliver det nemt for vejlederne at brobygge til øvrige lokale tilbud.

Vejledningerne er frivillige beskæftigelsesfremmende tilbud, som ledige i det udsatte boligområde kan benytte sig af, hvis de har lyst. Undersøgelsen viser, at når elementet af pligt er fraværende i relationen mellem vejleder og bruger, bliver forholdet mere ligeværdigt. Et ligeværdigt forhold understøtter vejledernes mulighed for at opbygge en tillidsfuld relation til brugerne, hvormed de nemmere kan samarbejde med dem.

SITUATIONSBESTEMT METODEVALG MED AFSÆT I BRUGERENS BEHOV

De boligsociale job- og uddannelsesvejledninger har fleksible rammebetingelser, dvs. de ikke er underlagt bestemte regler for metodevalg i den enkelte samtale. Det giver gode muligheder for, at vejlederne kan foretage et individuelt metodevalg i forhold til hvor og hvordan vejledningen gennemføres.

Hvis vejledningen flyttes ud af kontoret foregår det primært ved, at vejlederen fungerer som bisidder, når ledige skal til samtale på jobcenteret. Her agerer de som oversættere af ”systemet”. I langt de fleste tilfælde gennemføres vejledningen dog som en samtale, der fysisk foregår på vejlederens kontor.

De fleste af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger benytter derimod de frie rammebetingelser til at vælge en metodisk tilgang, hvor det er brugerne, som sætter dagsordenen for de emner, der drøftes, og samtalen struktureres efter brugernes behov og ønsker. Som en boligsocial jobvejleder fortæller:

“*Som antropolog har man et redskab, som er interviewteknik, hvordan man snakker med et menneske handler det om, at være så neutral som muligt og styre så lidt som muligt... Så føler de sig hurtigt afslappet og på plads. De kommer med et behov, som jeg selvfølgelig helst skal løse for dem... Så det er dem, der ligesom er i centrum hele vejen i gennem”.*

Boligsocial jobvejleder

Denne metode adskiller den boligsociale job- og uddannelsesvejledning fra den ordinære kommunale beskæftigelsesindsats, der er underlagt lovkrav og politiske dagsordner for samtalels målsætninger, metoder og indhold. Det er vejledernes vurdering, at det metodiske greb, hvor vejlederen ikke har en dagsorden for mødet, ligesom det frivillige fremmøde, bidrager til at skabe gode betingelser for en tillidsfuld relation mellem bruger og vejleder. Dette understøttes af blandt andre Lars Holmboe (Holmboe 2012), som påpeger at den tillidsfulde vejledningsrelation nemmere opnås, når samtalels emner og indhold kan tage afsæt i den lediges ønsker og aktuelle udfordringer.

TILSTRÆKKELIG TID, FLEKSIBILITET OG TILGÆNGELIGHED

De boligsociale vejledninger er kendetegnet ved at være tidsmæssigt fleksible i mere end én forstand.

I de fleste af vejledningerne booker beboerne tid til en vejledning. Tidsbestillingssystemet forsøges fastholdt, men der er en høj grad af fleksibilitet i de situationer, hvor beboere kommer med udfordringer og problemstillinger, der kræver en "her og nu" vejledning.

Derudover er jobvejledningerne kendetegnende ved en høj grad af fleksibilitet i tilrettelæggelsen af - og tidsudmålingen for den enkelte vejledning. Vejlederen har mulighed for - og benytter det bevidst som et metodisk greb - at sikre, at der er tilstrækkelig tid til den enkelte. Således afsættes god tid mellem vejledningerne.

I langt de fleste tilfælde er det derfor muligt at hjælpe den enkelte fyldestgørende. Udløber tiden alligevel er vejlederne meget opmærksomme på at sikre, at personen får en ny vejledning hurtigt, så vedkommende ikke efterlades uden at have fået den tilstrækkelige vejledning. Mange steder er det muligt for vejlederen at finde en ny tid til vejledning den efterfølgende dag.

“*... De ved altid hvordan de skal hjælpe os og tager sig god tid. Hvis det er noget med ansøgninger, breve, banken eller a-kassen, så finder de altid ud af det, når vi kommer. Og de har altid tid og åbent”.*

Bruger

Fleksibilitet og tid betyder, at jobvejledningerne har mulighed for at yde en individuelt tilrettelagt hjælp. Hermed kan der afsættes tid til individuelt at hjælpe personer, som ikke selv kan skrive en jobansøgning og som på grund af sproglige vanskeligheder eller manglende IT-færdigheder ikke profiterer af jobcenterets holdundervisning i jobsøgning.

Brugerne fortæller, at det har stor betydning, at der altid er tid nok til, at de kan få løst de udfordringer, de kommer med. Tilgængelighed og tid er også en vigtig kilde til skabelsen af den tillidsbaserede relation, der giver brugerne en trykthed, og får dem til at føle at deres behov bliver anerkendt.

EN ANERKENDEDE TILGANG

De boligsociale jobvejledere arbejder ressourceorienteret og har en anerkendende tilgang til brugerne. Den anerkendende tilgang udøves igennem forskellige metodiske greb som tid, fleksibilitet og tilgængelighed såvel som via de roller, vejlederne indtager.

Vejlederne fortæller, at den anerkendende tilgang er givtig. Gennem en coachende og anerkendende tilgang synliggør vejlederne brugernes ressourcer og styrker brugernes evner til at varetage og ændre egen livssituation. Som en bruger fortæller:

“*Jeg er blevet bedre til at kontakte danskere. (...) Nu har jeg lært at tale med danskere, og jeg kan sige mere end hej. Jeg har lært at vi ikke skal være generte. Vi skal altid være, ligesom vi er. Jeg har også lært at presse mig selv lidt også. Jeg skal være ligesom jeg altid er”.*

Bruger

Vejlederne oplever, at brugerne ofte har fokus på deres problemer, og i vejledningen søger man at vende fokus, så brugerne i højere grad har blik for egne ressourcer og muligheder. For de ledige, som er langt væk fra arbejdsmarkedet, kan dette øge deres selvtillid, deres sociale integration og være indgangen til selvforsørgelse.

Et kvalificeret modspil er en vigtig del af den anerkendende tilgang. Her fremhæver vejlederne ærlighed. Brugerne kan til tider have urealistiske forventninger til, hvilke jobmuligheder de har. I sådanne situationer udfordrer de brugerne ved at spørge ind til det realistiske mulige og søger at motivere dem i at tænke i alternative løsninger.

Undersøgelsen viser, at den realistiske forventningsafstemning styrker vejledernes troværdighed og tilidsrelationen mellem bruger og vejleder. Det bidrager til en realistisk afklaring af brugerens muligheder og ønsker, men styrker også brugerens tro på egne muligheder, hvis vejlederen siger: "Du kan godt".

DEN UDFØRENDE ELLER UNDERSTØTTENDE VEJLEDER

Vejlederne i de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger navigerer imellem to forskellige roller; den understøttende og den udførende.

Den udførende vejleder er en vejleder, der udfører opgaver på vegne af brugeren. Det kan være at tage kontakt til det offentlige eller til arbejdsgiveren, fordi brugeren ikke sprogligt eller ressourcemæssigt magter opgaven. Den udførende vejledning/tilgang ses også, når vejlederen skriver ansøgningen eller CV for brugeren på baggrund af dennes input.

Den understøttende vejleder er en vejleder, der ved hjælp af samtale og forskellige teknikker guider brugeren til selv at kunne tage ansvar for og hånd om de udfordringer, vedkommende står overfor. Som en boligsocial jobvejleder fortæller:

“[...] Få dem til at se, at de selv har et medansvar ... tit så føler de ikke, at de er med i den her proces, hvis de er oppe på kommunen f.eks. Der handler det meget om, at de nærmest dikterer lovgivning, og de føler ikke, at de har noget at skulle have sagt. Specielt ikke hvis man

kommer fra et samfund, der altid har været topstyret. Dvs. at de ikke argumenterer eller sidder og vurderer sagen ud fra deres personlige mening, fordi det aldrig har været nødvendigt, at de skulle have en holdning [...]. Her skal man så til at lære dem, at selvfølgelig har du også en holdning, og den må du gerne sige.

Boligsocial jobvejleder

Vejlederne har generelt fokus på, at vejledningen skal styrke brugerne til selv at tage ansvar for eget liv, og de indtager helst den understøttende rolle. En stor del af brugerne i jobvejledningen har dog meget begrænsede ressourcer i forhold til at mestre hverdagen, samfundsforhold og jobsøgning. Det betyder, at målsætningen om at være understøttende i nogle tilfælde må opgives, og vejlederen i stedet må påtage sig en mere udførende rolle.

At skulle navigere mellem den udførende og understøttende vejledning stiller store krav til vejlederens professionalisme og bevidsthed om, hvilket behov den enkelte bruger har. Manglende metoderefleksion kan medføre, at vejlederen, i et forsøg på at hjælpe så godt som muligt, kommer til at påtage sig en for udførende rolle. Hermed kommer vejlederen potentielt til at pacificere brugeren og fratage vedkommende ansvar for egen situation.

BROBYGNING SOM METODE

Vi kan konstatere, at den understøttende vejleder ofte benytter en brobyggende teknik, hvor der arbejdes på at styrke brugernes kompetencer. De boligsociale vejledere fungerer som brobyggere på to forskellige måder. For det første henviser de brugerne videre til andre tilbud, såvel offentlige som private fagspecifikke tilbud, der kan give brugerne detailviden, men også til sociale og netværksskabende boligsociale aktiviteter.

Hvis hun ser mig, så giver hun mig månedsbrevet, så siger hun også, hvis der er noget for børn. For jeg har jo en lille datter, og hvis der er fællesspisning, økonomisk rådgivning eller hvis der kommer noget fra boligforeningen, så siger hun det til mig. Jeg kommer til danskundervisning, og det er også noget hun sagt til mig”.

Bruger

Brugernes deltagelse eller frivillige engagement i sociale og netværksskabende aktiviteter kan bidrage til at give brugerne en større livsglæde og indhold i hverdagen, og en frivilligindsats kan være en løftestang for brugeren, der bidrager til at aktivere ressourcer og opbygger selvtillid.

For de ledige, der er langt væk fra arbejdsmarkedet, kan den øgede selvtillid og sociale integration være indgangen til selvforsørgelse. Andre undersøgelser viser således, at social integration øger lediges motivation for opkvalificeringsforløb og uddannelse (Graversen 2011).

Specielt for de svageste ledige varetager jobvejledningen en unik funktion i forhold til at hjælpe med at synliggøre relevante tilbud. Gruppen af svage ledige mangler generelt viden om de tilgængelige boligsociale, offentlige eller private tilbud og muligheder.

Den anden form for brobygning foregår, når de boligsociale vejledere fungerer som "oversættere" af det offentlige systems regler etc. En boligsocial vejleder fortæller om behovet for, at jobvejlederne fungerer som "oversættere":

“ Mange gange har [den ledige] en tolk med [til samtale på jobcenteret], men tolken har oversat direkte uden at forklare i dybden, hvad formålet med sagsbehandlerens ord egentlig er. Når hun[den ledige] så kommer tilbage [til jobvejledningen], så har borgeren bare fået en masse løse ord”.

Boligsocial jobvejleder

Vejlederne vurderer, at brugerne ved vejleders mellemkomst bedre forstår krav og regler, og at deres tryk og tillid til myndighederne dermed øges. Det giver myndighederne en bedre mulighed for at hjælpe de ledige, hvis parterne har en tillidsfuld relation og forstår hinanden bedre.

KOMPETENCER OG VIDEN

I dette kapitel ser vi nærmere på de boligsociale jobvejlederes kompetencer og viden samt betydningen af disse forhold.

Vi kan konkludere, at de boligsociale vejledere har forskellige uddannelser og arbejdsmarkedserfaringer. Få har en socialrådgiveruddannelse, men flere har forskellige kurser eller kortere uddannelser i mentoring, coaching etc. Den faglige ballast og viden om lovgivning, brobygningsmuligheder etc. er vigtig for at kunne yde en god og professionel vejledning. Flere brugere og vejledere giver udtryk for et ønske om at styrke vejledningens videnskapacitet.

Undersøgelsen viser samtidig, at vejlederne har stærke sociale og personlige kompetencer såsom imødekommenhed og menneskeligt overskud, som de bringer i spil i vejledningssituationerne. Disse sociale og personlige kompetencer er essentielle med henblik på at skabe en personlig relation til brugeren samt et tillidsfuldt og trygt forum i vejledningen, der gør dem bedre i stand til at hjælpe.

En kombination af viden, faglige, sociale og personlige kompetencer er den stærkeste ballast i forhold til at kunne yde en god vejledning.

VEJLEDERNES UDDANNELSEMÆSSIGE BAGGRUND

De boligsociale vejledere har forskellige uddannelser og arbejdsmarkedserfaringer. Nogle af vejlederne er socialfagligt kvalificeret gennem deres uddannelse, og andre har suppleret deres hoveduddannelse med kurser i coaching og mentoring. Lars Holmboe understreger i bogen "Inkluderende mentorering" (2012), at det er vigtigt, at personer, der skal yde en form for mentorstøtte, coaching ellign. til personer med sociale og personlige udfordringer, har en række faglige

kompetencer at trække på. Holmboe hæfter sig ved, at en socialfaglig baggrund eller et andet socialfagligt teoretisk grundlag giver vigtige redskaber, når man skal arbejde med udsatte ledige. Den teoretiske ballast giver en viden om, hvordan personer med komplekse problemer reagerer, og hvornår man bør sætte grænser for vejledningen og udfordre de svage ledige på deres synspunkter.

VIDEN OM LOVGIVNING, ARBEJDSMARKEDS- FORHOLD OG BROBYGNINGSMULIGHEDER

De mange og forskelligartede spørgsmål, der kan dukke op i en helhedsorienteret vejledning, betyder, at vejlederne ofte ikke har viden og svar på rede hånd, men må finde svar på nettet i selve vejledningssituationen.

Holmboe (2012) påpeger, at et solidt kendskab til lovgivning og jobmarked er væsentlige forudsætninger for en god job- og uddannelsesvejledning. Det er til en vis grad en præmis for en helhedsorienteret vejledning, at vejlederen ikke kan have viden om alle spørgsmål; alle brobygningsmuligheder, al lovgivning etc. Blandt flere vejledere såvel som brugere udtrykkes der dog et ønske om, at vejledernes lovgivningsmæssige og faglige viden styrkes, herunder kompetencer i forhold til at vejlede i skrivning af ansøgninger og CV.

PERSONLIGE OG SOCIALE KOMPETENCER

Brugere og jobvejledere har givet os den klare opfattelse, at de boligsociale vejledere er meget dedikerede, og at de giver meget af dem selv i jobbet. Udover den faglige og arbejdsmæssige interesse udtrykker mange af dem også en personlig interesse for at hjælpe brugerne med deres udfordringer.

Vejlederne har generelt en meget imødekomende tilgang til brugerne, og det er vores opfattelse, at vejlederne trods travlhed altid finder overskud til at møde brugerne med et smil og en anerkendende fremstrakt hånd, også når brugerne kommer uanmeldt.

Brugerne påpeger, at vejledernes personlige og sociale kompetencer er vigtige for en god vejledningssamtale og bidrager positivt til, at vejledningen opfattes som et trygt sted, hvor der er hjælp at hente.

Mange af vejlederne arbejder bevidst med at skabe den personlige relation til brugerne. For brugerne har det stor værdi, at de føler, at vejlederne har lyst til at hjælpe dem og viser interesse, f.eks. ved at sende sms'er og høre hvordan det går med at løse en problemstilling eller en konkret jobsøgning. Det giver brugerne en følelse af at være værdsat, og det bidrager til at holde motivationen oppe, da de ikke føler, at de står alene med deres udfordringer. Som en bruger fortæller:

“ Ja så hvis der er et stillingsopslag, så siger hun, ja Maria (navn ændret, red) har du tænkt dig, at søge den, det er indenfor den branche du søger. Så tænker jeg, at hun har tænkt på mig. Hun fandt stillingen og sendte den til min mail. Det er ikke bare, at jeg kommer her, og så laver hun ansøgninger med mig, nej, hun tænker også, at den stilling kunne være noget for mig. Det er fint. Hun tænker virkelig, hvordan kan jeg hjælpe”

Bruger

Betydningen af den personlige relation er ekstra stor for de svage brugere (se Askgaard og Hansen 2011). Brugerne fremhæver den personlige relation, der skabes mellem dem og vejlederne, ligesom vejledningens rammebetingelser og metodevalg, som betydningsfuld for at opnå et ligeværdigt og tillidsfuldt forhold til vejlederen. Ved brug af den personlige relation, som et metodisk redskab, er det vigtigt, at vejlederne samtidig stadig fastholder en professionalisme i vejledningen. Det er f.eks. vigtigt, at vejlederen fastholder muligheden for at sætte grænser for hjælp og vejledning, hvor der professionelt vurderes at være behov for det.

VEJLEDNINGENS INDHOLD

I dette kapitel ser vi nærmere på hvilke emner, der vejledes om i de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger.

Med den helhedsorienterede vejledning søger vejlederne at hjælpe brugerne med deres udfordringer så der skabes bedre betingelser for, at brugerne kan fokusere på jobsøgning.

Det kan konkluderes, at job- og uddannelsesvejledningen er helhedsorienteret. Vejledningen har dog et særligt fokus på job- og uddannelsessøgning samt generel hjælp i forhold til arbejdsmarkeds- og uddannelsesrelevante forhold. Derudover vejledes der også i mange andre emner, herunder personlige, familiemæssige og sociale problemer, udfordringer i forhold til at håndtere dialog med myndigheder etc.

Undersøgelsen viser, at det er væsentligt, at vejlederne sikrer, at deres helhedsorienterede vejledning har en, om end i nogle tilfælde langsigtet, målsætning om job og uddannelse. Det vil sige, at man ikke vejleder brugere, som, f.eks. på grund af store udfordringer, ikke har - eller ikke på sigt vurderes vil få en job- eller uddannelsesinteresse. Har der gennem længere tid været arbejdet med en bruger, herunder vedkommendes job og uddannelses motivation, og vurderes

vedkommende stadig ikke at have interesse for job- eller uddannelse, bør der brobygges til andre kommunale eller boligsociale tilbud som sundhedsindsatser, sociale viceværter, gældsrådgivere etc.

DEN HELHEDSORIENTERED VEJLEDNING

Job- og uddannelsesvejledningerne er i udgangspunktet beskrevet som helhedsorienterede og individuelle. Jobvejlederne fremhæver syv overordnede temaer, der bredt dækker indholdet i jobvejledningen:

- Job- og uddannelsessøgning
- Arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold
- Hverdagsforhold
- Personlig udvikling
- Faglige kvalifikationer
- Samfundsmestring
- Helbred og sundhed

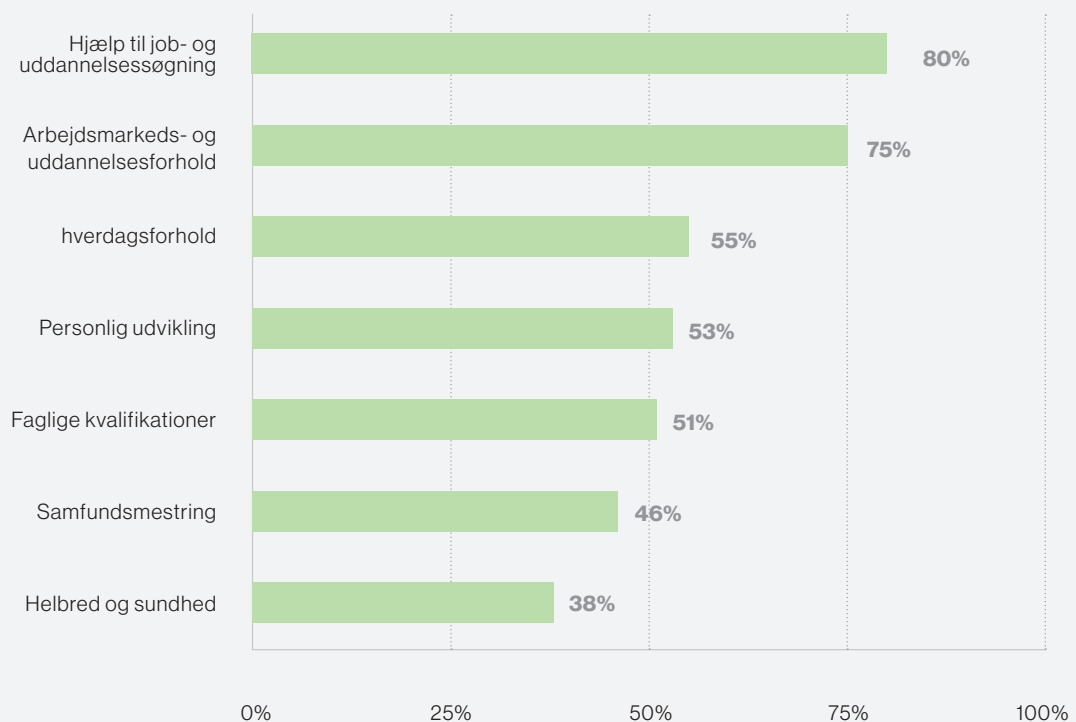
De syv temaer er nærmere beskrevet i boks 4.

BOKS 4: VEJLEDNINGENS EMNER

Vejledningens emner	Uddybning
Job- og uddannelsessøgning	Hjælp til at skrive ansøgning og CV. Hjælp til at finde konkrete jobs og uddannelser, hjælp til at træne jobsamtale, hjælp til at træne uopfordret henvendelse til arbejdsgiver.
Arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold	Vejledning om arbejdsmarkedet: Lovgivning, skrevne og uskrevne regler og forhold på danske arbejdspladser. F.eks. konkret hjælp til at udfylde feriepengeformular, rådgivning og information om mødetider, barns første sygedag, hierarki på danske arbejdspladser etc.
	Vejledning om uddannelsessystemet, herunder lovgivning.
Hverdagsforhold	Samtale og coaching i forhold til sociale og personlige udfordringer. Det kan være hjælp til problemer med børn, hjælp til at strukturere hverdagen eller hjælp til at få ægtefællen til at acceptere ønsket om at komme i beskæftigelse etc.
Personlig udvikling	Vejledning i forhold til motivation, selvværd, tro på egne muligheder og afklaring i forhold til egne kompetencer og jobmuligheder.
Faglige kvalifikationer	Vejledning om mulighederne for at øge personens faglige kvalifikationer (herunder sprog).
Samfundsmestring	Vejledning og konkret hjælp til håndtering af kontakt med de offentlige myndigheder i forhold til alt hvad der ikke handler om arbejdsmarkedet og beskæftigelse. F.eks. hjælp til at forstå et brev fra kommunen, der ikke vedrører job og arbejdsmarkedet.
Helbred og sundhed	Vejledning i forhold til helbreds- eller sundhedsmæssige forhold. Konkret hjælp til at navigere i sundhedssystemet.

Gennem undersøgelsesperioden har vi bedt job- og uddannelsesvejledninger om efter hver samtale at registrere, hvad de har talt med brugerne om. Indberetningerne viser, at emner såsom job, uddannelse og arbejdsmarkedsforhold fylder mest i vejledningerne. I løbet af undersøgelsesperioden fik flere end tre ud af fire brugere hjælp til job- og uddannelsessøgning, ligesom tre ud af fire modtog vejledning om arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold.

Andre forhold ud over job og uddannelse fylder også en del i vejledningerne. Ca. halvdelen af brugerne er blevet vejledt omkring hverdagsforhold, personlig udvikling, faglige kvalifikationer og samfundsmestring, mens helbred og sundhed indgår som et vejledningstema for godt en tredjedel af brugerne.

FIGUR 5: EMNERNE I JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGEN

Andel af brugerne, der i løbet af den undersøgte vejledningsperiode modtager vejledning indenfor de nævnte temaer. N=201.

Ovenstående viser, at de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger har fokus på "det hele menneske".

HELHEDSORIENTERING IKKE MED DIREKTE FOKUS PÅ JOB OG UDDANNELSE

I undersøgelsesperioden er der brugere, der ikke har modtaget vejledning om job- og uddannelse eller arbejdsmarkedsforhold.

Det er vores indtryk, at langt de fleste af de brugere, der ikke har modtaget arbejdsmarkedsrettet hjælp i undersøgelsesperioden, er så langt fra arbejdsmarkedet, at de har massive udfordringer, der skal løses før de er klar til at fokusere på job og uddannelse. Vejlederne fremhæver eksempelvis, at nogle brugere har behov for at få løst problemer i hverdagen – f.eks. dialogen om en restancesag om husleje, familiære udfordringer etc., før de er klar til at fokusere på job eller uddannelse. Den helhedsorienterede tilgang bygger på vejledernes opfattelse af, at den ledige skal kunne håndtere øvrige udfordringer for at være i stand til at

fokusere på jobsøgning og i sidste ende kunne varetage et job. Denne tilgang understøttes af flere undersøgelser (se blandt andet Graversen 2011).

Ifølge vejledernes vurdering er der dog også nogle af de brugere, der ikke har fået arbejdsmarkedsrettet vejledning, som ikke har en langsigtet målsætning om at komme i beskæftigelse eller uddannelse. Det kan skyldes, at de er så fysisk eller psykisk udfordrede, at de har opgivet håbet eller for andre, at de på baggrund af en lang ledighedsperiode har mistet modet eller har fundet sig tilrette med en tilværelse uden job.

De boligsociale vejledere fortæller, at det har sin berettigelse at vejlede personer, som giver udtryk for ikke umiddelbart at være interesseret i at opnå beskæftigelse eller uddannelse.

Vejlederne fortæller, at den manglende jobmotivation ikke er en statisk tilstand, og kontakt til denne gruppe – f.eks. ved at hjælpe dem i dialogen med myndighe-

der eller med at skrive de ansøgninger, de er forpligtet til, betyder, at nogle af disse personer (gen)finder job- eller uddannelsesmotivationen.

NÅR MANGLENDE JOBMOTIVATION BLIVER EN FASTLÅST TILSTAND

I nogle tilfælde fortæller vejlederne dog, at det oplevs som en håbløs opgave at finde jobmotivation hos nogle af brugerne, f.eks. fordi andre udfordringer overskygger fokus på job og uddannelse.

Vi kan konstatere, at vejledere, der over lang tid har arbejdet med sådanne brugere, kan komme til at føle, at de gennemfører vejledninger, der ikke er tilfredsstillende i forhold til indsatsens overordnede job- og uddannelsesmålsætning. Det kan f.eks. skyldes, at brugerne udelukkende kommer for at få hjælp til at skrive de ansøgninger, de er forpligtet til for at kunne forblive på overførselsindkomst.

“Når man finder ud af det [at personen ikke er motiveret for at komme i arbejde], så er det bare, at hjælpe dem med det de har brug for. Hvad skal man ellers gøre, når man har prøvet flere gange og snakket med dem om det? Så opgiver man til sidst og hjælper dem bare med det, de har brug for”.

Boligsocial jobvejleder

SÆT JOB- OG UDDANNELSESMÅL PÅ DEN LANGSIGTEDE DAGSORDEN

Får en vejleder indtryk af, at en bruger ikke har en langsigtet interesse i at opnå job og uddannelse, da er det vigtigt, at vejlederen sætter job- og uddannelsesmotivation på dagsordenen.

I de fleste job- og uddannelsesvejledninger arbejdes der med en metodisk tilgang, hvor der tages udgangspunkt i brugerens behov og ønsker for samtales indhold (jf. kapitlet Metoder og Rammer). Denne metodiske tilgang kan gøre det svært at bringe jobmålsætningen i spil i et vejledningsforløb, hvor brugeren ikke selv har et beskæftigelsesmål. Hvis vejlederen eksplicit styrer samtalen hen på beskæftigelse, kompromitteres den rollefordeling, der ligger i metoden, da jobvejleders styring af samtalen/vejledningsforløbet skaber et mindre ligeværdigt forhold i vejledningen. Ifølge vejlederne medfører det ringere

vækstbetingelser for den tillidsfulde relation mellem bruger og vejleder, der vurderes som afgørende i forhold til at hjælpe brugeren.

Her befinder vejlederen sig i et krydspres mellem en ønskeværdig vejledningsmetode og indsatsens overordnede job- og uddannelsesmålsætning. Vejlederen bør her tage andre vejledningstekniske redskaber i brug, der kan bidrage til at udfordre brugeren på dennes job- og uddannelsesmotivation.

I vejledningsforløb hvor brugere, f.eks. på grund af store udfordringer, trods en længere indsats for at skabe job og uddannelsesmotivation, ikke viser interesse for job- og uddannelse, bør der sættes grænser for vejledningens ydelser. Hvis vejlederen vurderer, at personen hverken på kort eller lang sigt vil komme til at vise interesse for at opnå job eller uddannelse, da bør vejlederen brobygge til andre boligsociale eller kommunale tilbud, f.eks. sociale viceværter, gældsrådgivning, sundhedsindsatser etc.

VEJLEDNINGS- FORLØBENE

I dette kapitel beskrives, hvordan de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger bruges, hvilke grupper der bruger vejledningen meget, og hvilke resultater og risici lange vejledningsforløb skaber.

Det kan konkluderes, at ca. en fjerdedel af brugerne har modtaget mere end 25 vejledninger og er kommet i vejledningen i mere end et år. Udover den "faste brugergruppe" er der også et relativt stort løbende optag af nye brugere i vejledningerne, og ca. en fjerdedel af brugerne i undersøgelsen har kun benyttet vejledningen én gang.

Den kvalitative undersøgelse viser, at mange af de faste brugere profiterer af de lange forløb. De fastholder motivation for jobsøgning og fastholder en positiv ændring i deres hverdagsmestring. I de lange vejledningsforløb opnår vejleder og bruger ofte et tæt forhold, og her opstår potentiel risiko for, at vejlederen, fordi det er hyggeligt, kommer til at bruge ressourcer på brugere, der reelt ikke længere har et behov for hjælp til deres jobsøgning. En anden risiko i de lange vejledningsforløb er, at de utilsigtet bevirker, at brugernes egen handlekraft begrænses, fordi de hjælpes mere end hvad der modsvarer deres behov.

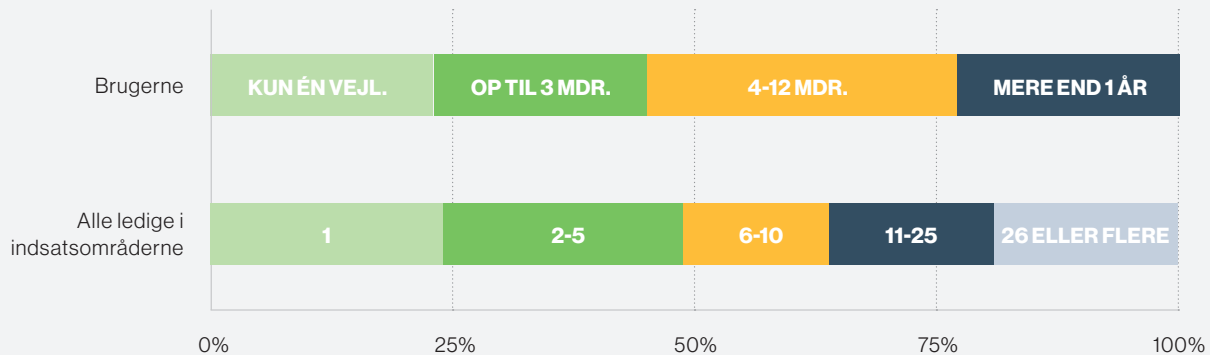
Det er vigtigt, at vejlederen, trods en tæt relation til brugeren, fastholder den professionelle tilgang og specielt i de lange vejledningsforløb er det derfor væsentligt, at vejlederne er opmærksomme på valg af egen rolle og metoder (for uddybning se kapitlet "Metoder og Rammer").

HVORDAN BENYTTES JOB- OG UDDANNELSESVEJLEDNINGEN

Vejlederne fortæller, at der er en stor efterspørgsel efter job- og uddannelsesvejledning, og at de ofte må anstrenge sig for at følge med efterspørgslen. Vi kan konstatere, at vejledningerne har en stor gruppe af faste brugere, men at der samtidig også er en relativ stor løbende udskiftning i brugerskaren.

Job- og uddannelsesvejledningerne tilbyder ikke egentlige forløb af en fastsat varighed. Derimod har brugerne, som beskrevet tidligere, mulighed for at komme i vejledningen så længe og så ofte de vil. Det betyder, at nogle brugere kommer hyppigt og gennem lang tid, mens andre bruger vejledningen mere sporadisk.

For at få et billede af forløbenes intensitet og varighed har vi bedt vejlederne estimere gennem hvor lang tid, og hvor hyppigt, hver enkelt bruger har benyttet vejledningen. Selvom vejledningsforløbene i princippet fortsætter – også efter denne undersøgelse er gennemført – giver indberetningerne et godt billede af forløbene. Resultaterne fra indberetningerne fremgår af nedenstående figur.

FIGUR 6: VEJLEDNINGSFORLØBETS VARIGHED OG ANTAL VEJLEDNINGER

Kilde: Progressionsmåling

Knap en fjerdedel af brugerne har brugt job- og uddannelsesvejledningen længe, dvs. mere end et år, og mange af dem har i den periode været flittige brugere. I nogle tilfælde er der tale om brugere, som kommer i vejledningen flere gange om ugen. En boligsocial vejleder fortæller:

“Jeg [skrev] ned for hver måned, hvor mange gange de dukkede op. Og det kan være at dukke [møde] op lige fra 20 minutter til en time. Vi har tit haft borgere, der dukker op 20 gange på en måned, Dvs. det er nogle af de her borgere, som virkelig ikke ved, hvor de selv skal tage fat. Og så kommer de nærmest hver dag, og flere gange om dagen (...). Det er fra A til Z, de kommer med alt”.

Boligsocial jobvejleder

I den anden ende af spektret er der en stor gruppe, som kun kommer en enkelt gang i vejledningen. Denne gruppe udgør ligeledes ca. en fjerdedel af brugerne. Nogle kommer for at få hjælp med en konkret problemstilling, der kan løses ved en enkelt vejledning. Andre har mere komplekse problemer, men holder alligevel op med at komme i vejledningen efter et enkelt besøg¹⁰. Der er også brugere, som er nye i vejledningen, og som er startet relativt sent i undersøgelsesperioden. Her kan man forestille sig, at forløbet for nogles vedkommende vil fortsætte efter undersøgelsens afslutning.

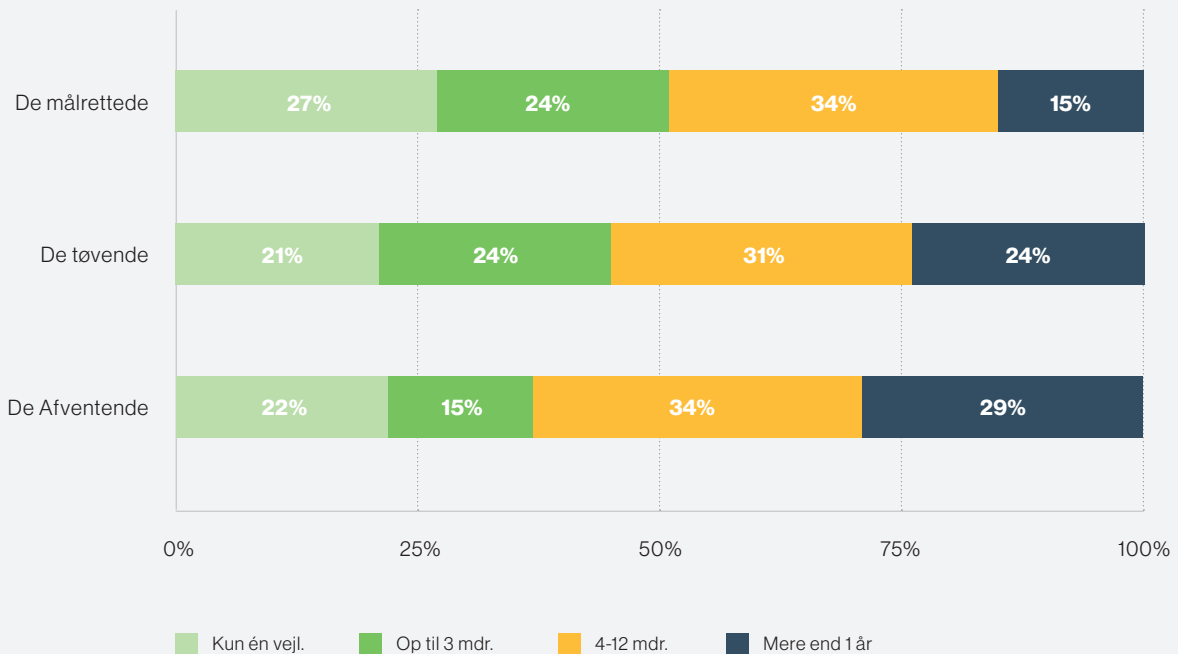
Endelig er der en stor midtergruppe, som kommer i vejledningerne gennem en periode, der kan vare fra et par måneder og op til et år. Intensiteten varierer en del – fra ganske få vejledninger til mere end tyve vejledninger. Fælles for gruppen er dog en vis stabilitet i tilknytningen, der muliggør en fortløbende indsats.

DE FORSKELLIGE BRUGERSEGMENTERS VEJLEDNINGSFORLØB

Kigger vi på de tre brugersegmenter, er der brugere i alle tre segmenter, som har brugt vejledningen længe og hyppigt. Der er dog lidt flere blandt De Afventende, som har meget lange forløb, mens der blandt De Mårettede er flere, som har korte forløb. Derudover kan vi se, at specielt De Afventende ofte har mange besøg hos vejlederne (ikke illustreret i figur), og at en del af dem kan karakteriseres som faste brugere med lange forløb og mange besøg. Forskellene mellem segmenternes brug af vejledningen er dog begrænsede og ikke statistisk signifikante.

¹⁰ Frafaldet afdækkes ikke yderligere i denne rapport.

FIGUR 7: VEJLEDNINGSFORLØBETS VARIGHED

Kilde: Progressionsmåling

LANGE VEJLEDNINGSFORLØB KAN BIDRAGE TIL AT FASTHOLDE POSITIV UDVIKLING

I det følgende vender vi blikket mod den gruppe af brugere, som kan kaldes faste, dvs. med lange forløb og mange besøg. Næsten en fjerdedel af brugerne kommer i vejledningen gennem et år eller mere uden at det nødvendigvis fører til beskæftigelse. Spørgsmålet er derfor, hvilke målsætninger og resultater, der er forbundet med de lange vejledningsforløb?

Den kvalitative undersøgelse viser, at de faste brugere er glade for at kunne komme til den boligsociale jobvejleder og få en snak, og at vejledningen for nogle er et holdpunkt i dagligdagen. En bruger fortæller:

“ Ja, jeg husker tidligere [...], da kom jeg næsten hver dag, fordi det var meget tæt på der, hvor vi tager bussen eller butikkerne, hvis man skulle handle. Så jeg kom tit forbi [...]. Det var næsten hver dag, og jeg synes, at det var rigtig dejligt”.

Bruger

Mange af de faste brugere fortæller om et stort behov for løbende hverdagsstøtte og/eller støtte til jobsøgning. Brugerne og vejlederne er overordnet set enige om, at de lange og relativt intensive vejledningsforløb har deres berettigelse. De resultater, der opnås, kan beskrives under tre overskrifter:

1. DEN LANGE LÆRINGSKURVE

Progressioner i retning af beskæftigelse tager lang tid for de meget svage brugere, hvor der arbejdes med små skridt på vejen mod beskæftigelse. Generelt kan vi se, at de faste brugere forsætter med at have udbytte af jobvejledningen.

2. FASTHOLDELSE AF MOTIVATION

Fastholdelse af motivation kan være en udfordring, når borgeren er ledig gennem længere tid (Madsen m.fl. 2007: 150). For langtidsledige kan den hyppige kontakt til den boligsociale vejleder være med til at fastholde motivationen herunder bidrage til at opretholde troen på, at det vil lykkes at finde et job.

3. FASTHOLDE HVERDAGSMESTRING

Endelig kan de lange vejledningsforløb, gennem en kontinuerlig kontakt med vejlederen, bidrage til at fastholde brugerne i f.eks. positivt ændrede hverdagsrytmer, der gør dem i stand til at fokusere på at opnå beskæftigelse samt være i stand til at varetage et job, når det byder sig.

LANGE VEJLEDNINGSFORLØB SKAL GENNEMFØRES MED OMTANKE

Vi ser en tendens til, at man i jobvejledningerne bruger mange af ressourcerne på de faste brugere. Hermed er det ekstra vigtigt at være opmærksom på de potentielle risici, der skabes med de lange vejledningsforløb.

For det første opstår der, gennem de lange vejledningsforløb, ofte en tæt relation mellem vejleder og bruger, hvilket kan gøre det ekstra svært for vejlederen at sætte grænser for kontakten og sige fra, hvis vejlederen vurderer, at personen er i stand til at klare sig selv. Det er vigtigt, at vejlederen fastholder sin professionelle rolle, og får sat grænser for vejledningen, så der ikke bruges unødige ressourcer på brugere, der ikke (længere) har et behov for støtte og vejledning.

Derudover er det også en potentiel risiko, at den hyppige hjælp over en længere periode betyder, at brugerne ikke udvikler deres egen handlekraft, men snarere begrænses i den. Vi kan konstatere, at nogle af brugerne forsøger at overkomme deres udfordringer gennem en udførende vejleder fremfor at lære at håndtere udfordringen selv. Risikoen, for at begrænse brugernes handlekraft, opstår, hvis vejlederen, på trods af målsætninger om generelt at være understøttende, gennemfører en udførende vejledning, hvor en understøttende kunne have været "nok" til at hjælpe brugeren på vej. I de lange vejledningsforløb er det således ekstra vigtigt, at vejlederen foretager et reflekteret valg af egen rolle og metoder.

HVAD VIRKER?

Hvilke resultater har brugerne opnået, og hvilke grupper har opnået de største resultater. Det er emnerne i dette kapitel.

Vi kan konkludere, at en mindre gruppe af brugerne er kommet i beskæftigelse i undersøgelsesperioden. Tre ud af fire brugere har i forskellig grad haft et positivt udbytte af indsatsen, dvs. at de har opnået før-arbejdsmarkedsprogressioner. Gruppen af Afventende brugere opnår de største progressioner, om end de ved undersøgelsesafslutning stadig var langt fra arbejdsmarkedet. Samlet set har brugerne særligt opnået gode resultater indenfor deres jobsøgnings- og arbejdsmarkedskompetencer samt evnen til at mestre hverdagen.

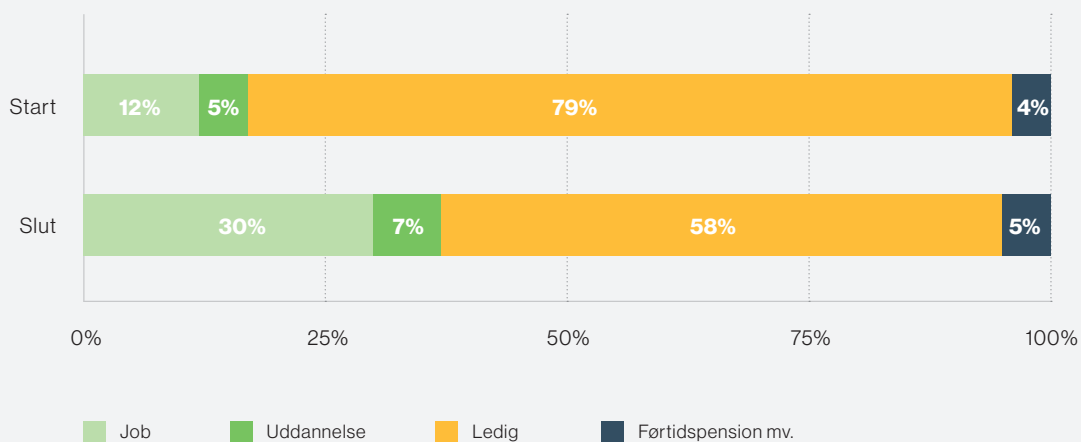
Vejledningernes indsats har ikke skabt en øget motivation hos brugerne. Én ud af fem brugere er blevet

mere motiverede gennem forløbet, mens det går den modsatte vej for hver tiende bruger – dvs. at motivationen aftager. Forklaringen på dette kan være, at brugerne, af den frivillige job- og uddannelsesvejledning, som udgangspunkt generelt er motiveret, samt at arbejdet, med blot at fastholde status quo i langtidslidiges motivation, er en udfordring.

FLERE I JOB OG UDDANNELSE

Det er kun en mindre andel af brugerne, der har opnået ordinær beskæftigelse eller uddannelse¹¹. Ved undersøgelsens start var knap en ud af fem i job eller uddannelse. Et halvt år senere var det to ud af fem.

FIGUR 8:
BRUGERNES BESKÆFTIGELSESSTATUS VED UNDERSØGELSENS START OG SLUT

N=131. Til job medregnes også deltidsarbejde (evt. med supplerende dagpenge) og løntilskud. Til ledige medregnes også personer i aktivering.

¹¹ Vi kender to-tredjedele af brugernes beskæftigelsesstatus ved undersøgelsens start og et halvt år senere, da undersøgelsen blev afsluttet.

Selvom tallene umiddelbart peger på en positiv beskæftigelseseffekt, skal man huske at medregne den naturlige cirkulation på arbejdsmarkedet, hvor ledige løbende kommer i beskæftigelse, mens andre ryger ud af beskæftigelse.

Ser man på de brugere, som var ledige ved undersøgelsens start, er godt en fjerdedel af dem kommet i beskæftigelse eller uddannelse. Omvendt er der en lige så stor del af de brugere, som var i beskæftigelse eller uddannelse ved undersøgelsens start, der nu er blevet ledige. Forholdsmæssigt er der altså, blandt brugerne af de boligsociale jobvejledninger, lige stor bevægelse ind som ud af ledighed. Det tyder på, at målgruppen har svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet, samt at beskæftigelseseffekten for målgruppen ikke er så stor, som figuren umiddelbart kunne indikere.

FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER

Målsætningen med denne undersøgelse er, som tidligere nævnt, at belyse de boligsociale job- og uddannelsesvejledningers evne til at bringe ledige tættere på arbejdsmarkedet – de såkaldte før-arbejdsmarkedsprogressioner – snarere end at fokusere på beskæftigelsesresultaterne.

Som nævnt i kapitlet "Sådan har vi gjort" skal før-arbejdsmarkedsprogressioner forstås som de frem-

skridt, der rykker den ledige tættere på at kunne opnå job eller starte uddannelse. De otte før-arbejdsmarkedsparametre, som brugerne er målt på, er mestring af arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold, job- og uddannelsessøgningskompetencer, hverdagsmestring, faglige kompetencer, jobmotivation, afklaring, helbreds- og sundhedsmestring og sproglige kompetencer (for uddybning af parametrene se boks 1 i metodekapitlet "Sådan har vi gjort").

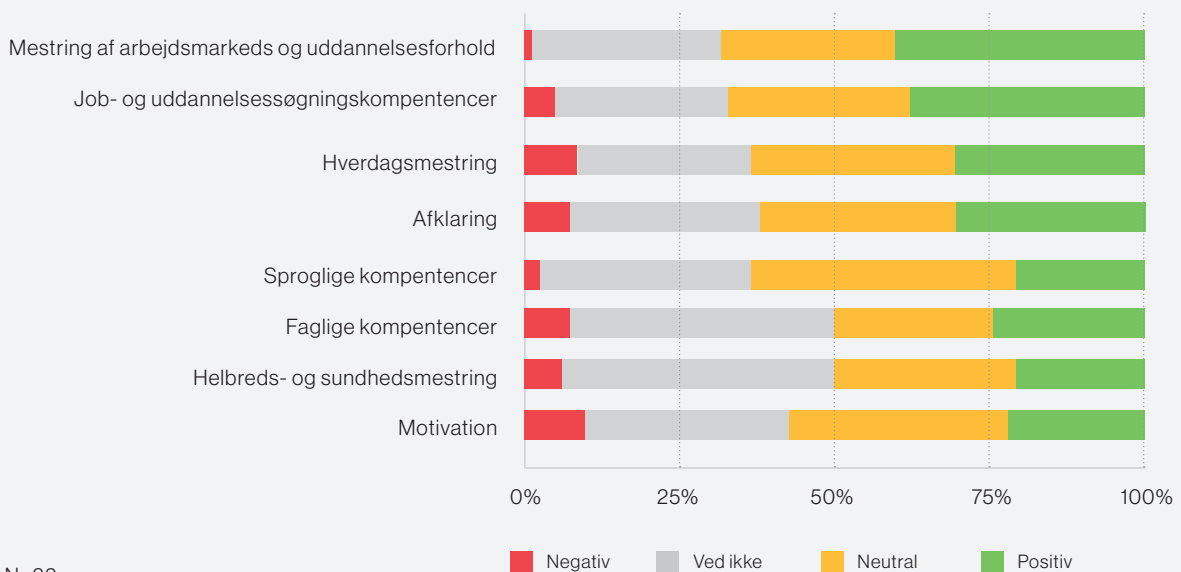
I det nedenstående ser vi nærmere på de brugere, hvor før-arbejdsmarkedsprogressionerne er blevet målt mere end én gang, og hvor vi derfor kan sige noget om brugerens udvikling over tid. Det drejer sig i alt om 82 ud af de 201 brugere, der indgår i undersøgelsen.

TRE UD AF FIRE HAR ET POSITIVT UDBYTT

Ser man samlet på brugernes udbytte af indsatsen, har tre ud af fire brugere i en eller anden grad haft et positivt udbytte af indsatsen. Det varierer dog meget fra bruger til bruger, hvor stort udbyttet har været, samt på hvilke parametre der er opnået forbedringer.

Nedenstående figur viser hvor mange brugere, der har opnået hhv. positive og negative forandringer, samt hvor mange der stadig er status quo. De brugere, hvor progressionerne ikke er blevet målt, er markeret med grå ("ved ikke").

FIGUR 9: FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER.

kendskab til arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold, og næsten lige så mange er blevet bedre til at søge job og uddannelse. Knap en tredjedel er blevet mere afklarede i forhold til deres job- og uddannelsesmuligheder, og knap en tredjedel er blevet bedre til at få hverdagen til at hænge sammen. En bruger fortæller, hvordan vejledningen har hjulpet hende til bedre at mestre hverdagens gøremål:

“ [Den boligsociale vejleder siger til mig:] Tag det stille og roligt, du skal ikke lave 100 ting på én gang. Stille og roligt, du kan ikke nå flere ting på en gang. Nå, hvad du kan nå [...] Jeg skal ikke tænke, at jeg er dårlig eller træt. Det har jeg lært”

Bruger

Både på parametrene hverdagsmestring og afklaring er der dog også omkring 8 pct. af brugerne, som oplever en tilbagegang i undersøgelsesperioden. Dette vidner om en svag målgruppe, hvor udvikling ikke altid er lineær. Som en jobvejleder fortæller:

“ Jeg tror, at man ikke skal tænke i de store resultater. Det har jeg i hvert fald vænnet mig til. At man ikke

fra en lille nedslået fugl skal komme til at se en ørn, men måske en lille fugl, der har rettet skulderen op. Og det kan sagtens være med små byggesten, som at de selv kan besøge hjemmesider. At de ved, at de har deres papirkram i orden”

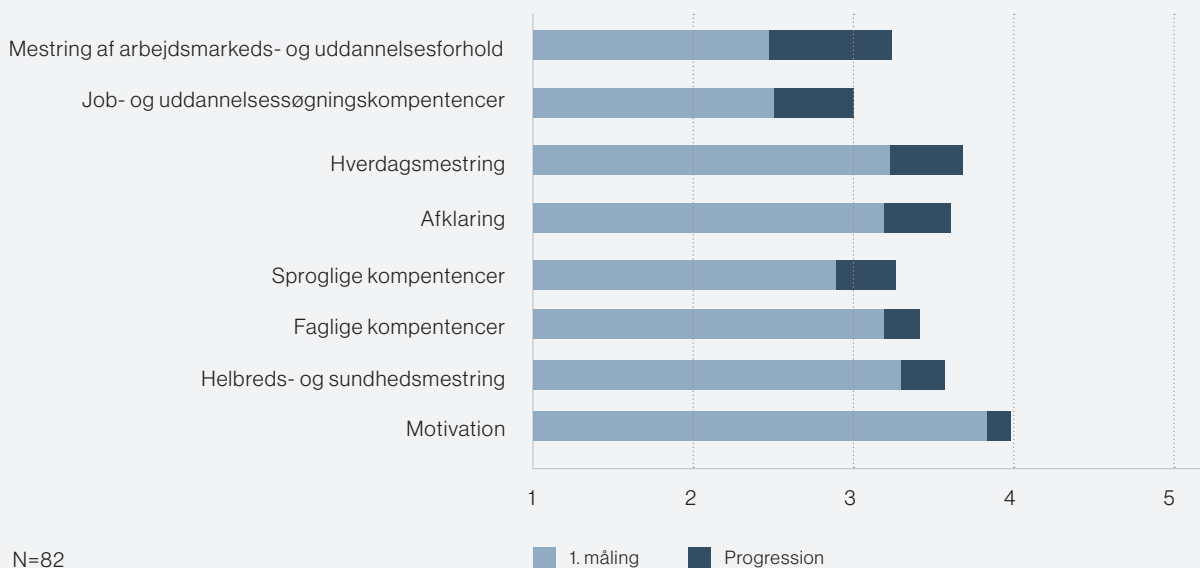
Boligsocial vejleder.

BRUGERNE RYKKER MEST PÅ JOBSØGNING, HVERDAGSMESTRING OG VIDEN OM ARBEJDSMARKEDSFORHOLD

Ser vi på progressionerne på en fem-punktsskala, fra 1 (meget ringe) til 5 (meget god), er de største forbedringer sket indenfor mestring af arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold. Derudover har brugerne udviklet sig positivt ift. job- og uddannelsessøgning samt evnen til at mestre hverdagen. Forbedringerne er statistisk signifikante.

Ligeledes ser det ud til, at brugerne også er blevet mere afklarede ift. egne job- og uddannelsesmuligheder. Her er forbedringerne dog ikke statistisk signifikante, men repræsenterer en stærk tendens¹².

FIGUR 10: FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER.

¹² I undersøgelsen anvendes generelt et 95 pct. konfidensinterval til at vurdere statistisk signifikans. Det betyder, at forskelle der med 95 pct. sandsynlighed ikke er tilfældige og betragtes som signifikante. Forbedring i brugernes afklaring er dog kun signifikant ved et 85 pct. konfidensinterval.

Formidling af viden om arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold, hjælp til job- og uddannelsessøgning og hverdagsmestring fylder meget i vejledningen (se kapitlet "Vejledningens indhold"). Således er indholdet i vejledningen i overensstemmelse med de parametre, hvor brugerne opnår de største progressioner.

DE "SVÆRE" PROBLEMER

Brugernes sproglige og faglige kompetencer er ikke styrket signifikant i undersøgelsesperioden, og disse emner fylder som regel heller ikke særlig meget i vejledningen (se evt. kapitlet "Vejledningens indhold"). Vejlederne har hverken tiden eller kompetencerne til at arbejde med disse problemstillinger. Vejledningen går derfor primært ud på at hjælpe brugerne med at komme i gang med f.eks. et sprogkursus eller en efteruddannelse/kursus, der kan styrke brugeren fagligt.

For parametrene helbreds- og sundhedsmestring ses der heller ikke en signifikant forbedring i undersøgelsesperioden. Her er tale om problemer, der inddrages i vejledningen, i det omfang de står i vejen for at kunne varetage uddannelse eller beskæftigelse. Samtidig er der dog tale om relativt tunge problemstillinger, der kan være svære at ændre på i vejledningen. Det kan være fysiske skavanker eller psykiske problemer, der med fordel bør håndteres i det specialiserede behandlingssystem, men hvor job- og uddannelsesvejledningen godt kan være støttende i det omfang, det fremmer mulighederne for at opnå beskæftigelse.

HVAD MED MOTIVATIONEN?

Motivation er et væsentligt element i forhold til at få ledige i job. Det er afgørende, at de ledige ønsker at få et job, og at de vil gøre en indsats for at få det. Af den grund har en del undersøgelser af beskæftigelsesindsatser for svage ledige netop de lediges motivation for arbejde som den vigtigste indikator for den opnåede effekt (Graversen 2011; se også Dockery & Stromback, 2004; Cobb-Clark m.fl. 2006; Gorter & Kalb 1996; Graversen & Tinggaard, 2005).

Motivationen hos brugerne, i denne undersøgelse, er ikke øget som følge af indsatsen. Dette er bemærkelsesværdigt, fordi vejlederne fortæller, at de fokuserer meget på at fastholde og udvikle brugernes motivation. I alt er det kun én ud af fem brugere, der bliver

mere motiverede gennem forløbet, mens det går den modsatte vej for hver tiende bruger – dvs. at motivationen aftager.

Resultaterne skal ses i sammenhæng med udfordringen - nemlig at fastholde motivation hos brugere, som går ledige gennem længere tid. Job- og uddannelsesvejledninger arbejder nok med at styrke brugernes motivation, men samtidig møder den ledige mange afslag i løbet af sin ledighedsperiode, som i længden kan begynde at tære på motivationen (Madsen m.fl. 2007).

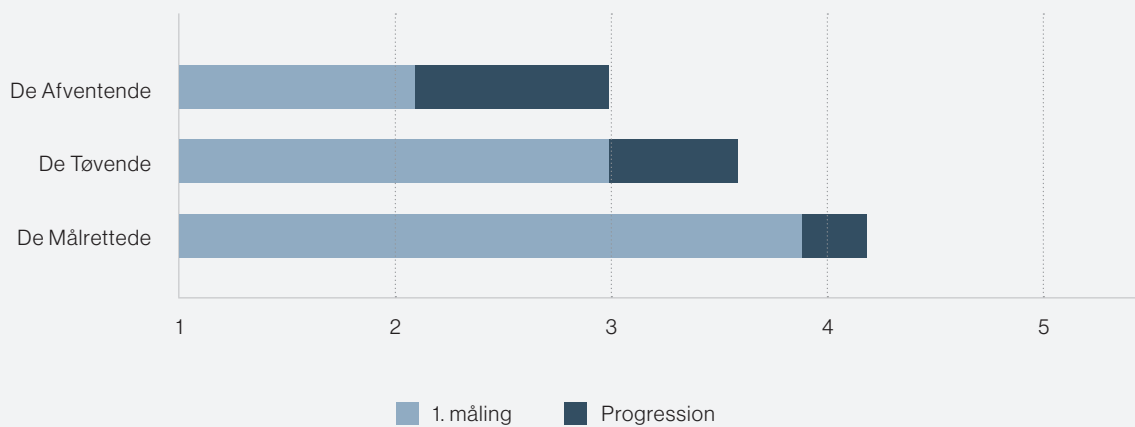
Derudover skal det også tages med i betragtningen, at specielt De Målrettede brugere faktisk er vurderet ganske stærkt motiverede allerede ved første måling. Potentialet for at øge motivationen kan derfor være begrænset, mens det kan være en vigtig opgave i sig selv at forsøge at fastholde et generelt højt motivationsniveau.

DE AFVENTENDE OPNÅR DE BEDSTE RESULTATER

Hvis man skelner mellem de tre brugersegmenter, viser undersøgelsen større fremskridt hos de brugere, der er længst fra arbejdsmarkedet – De Afventende – sammenlignet med De Målrettede, der er tættere på arbejdsmarkedet.

Nedenstående figur viser segmenternes gennemsnitlige udgangspunkt og de gennemsnitlige progressioner.

FIGUR 11: SEGMENTERNES GENNEMSNITLIGE FØR-ARBEJDSMARKEDSPROGRESSIONER

N=79. Figuren bygger på et gennemsnit af de otte parametre, der er beskrevet ovenfor.

Resultatet kan synes overraskende, fordi det er De Afventende, som har de største personlige og faglige udfordringer. Det er imidlertid også denne gruppe, som har de største udviklingspotentialer, og hvor der derfor er flest umiddelbare gevinster, der kan høstes.

Midtergruppen, De Tøvende, er lidt mere sammensat, men har nogle af de samme kendetegn som De Afventende. Her er gevinsterne stadig signifikant positive, men noget mindre end blandt De Afventende.

Endelig er der De Målrettede som starter fra et relativt højt niveau. Dette segment opnår også forbedringer, men ikke i en grad der giver statistisk signifikante resultater. Mange af De Målrettede ligger imidlertid allerede i toppen af skalaen. Der er derfor en naturlig grænse for, hvor store forbedringer målingen kan vise for denne gruppe.

Selvom de mest marginaliserede brugere opnår de største forbedringer, kan de stadig være langt fra arbejdsmarkedet. For nogle brugere er udgangspunktet, at de slet ikke er i stand til at bruge en computer. For disse brugere vil evnen til at gemme sin jobsøgning på et USB stik eller foretage jobsøgning på nettet betragtes som en fremgang. Herfra kan der dog fort-

sat være langt igen, før brugeren opnår beskæftigelse.

Som tidligere nævnt har De Afventende ofte store problemer udover ledighed, og de benytter primært job- og uddannelsesvejledningen til at få hjælp til hverdags- og samfundsmestring. De Afventendes positive resultater viser, at den helhedsorienterede vejledning virker, og disse brugere kan rykkes – omend langsomt.

RESULTATERNE HAR FLERE ÅRSAGER

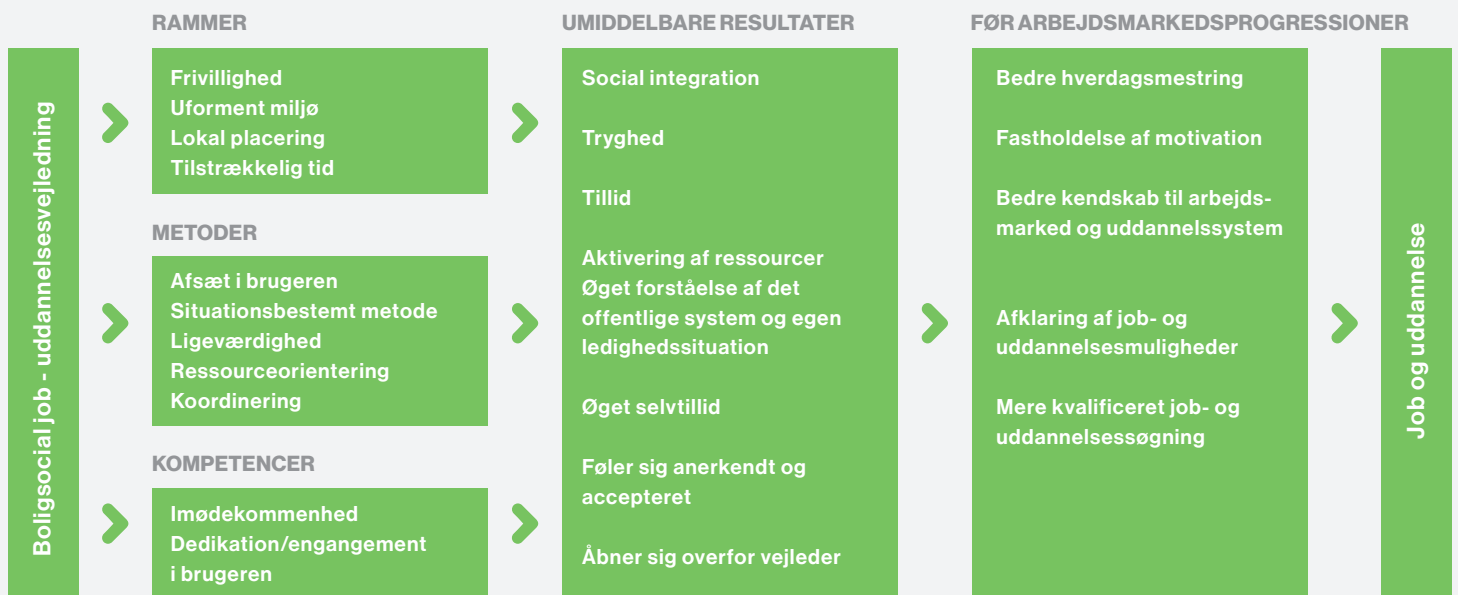
Beskæftigelsesområdet er kendetegnet ved en lang række offentlige, halvoffentlige og private aktører. De boligsociale job- og uddannelsesvejledninger er derfor blot én af mange aktører, der bidrager til at hjælpe svage ledige med job og uddannelse, og som kan påvirke de lediges udvikling.

Størstedelen af brugerne i denne undersøgelse deltager da også i en række andre beskæftigelsesrettede aktiviteter, der foregår i såvel boligsocialt, kommunalt eller andet regi¹⁹. Det betyder, at vi ikke direkte kan isolere den kausale sammenhæng mellem job- og uddannelsesvejledningen og de opnåede beskæftigelsesresultater og progressioner.

¹⁹ Vores opgørelse af deltagernes øvrige aktiviteter er forbundet med en vis usikkerhed, idet vi ikke kan være sikre på, at de boligsociale medarbejdere direkte har adspurgt brugerne om deres deltagelse i øvrige aktiviteter. Dette skyldes at dette ikke er en del af den almindelige praksis i de boligsociale jobvejledninger, og vi har ikke ønsket at undersøgelsen skulle ændre på vejledningens indhold.

Brugerne og vejlederne vurderer dog, at de rammer og metoder, der karakteriserer job- og uddannelsesvejledningerne, har stor betydning for de resultater der opnås. Nedenstående figur er en forsimpning af de årsagsvirkningssammenhænge vi har set mellem de rammer, metoder og kompetencer, der anvendes i de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger, og de resultater brugerne har opnået.

Den kvalitative undersøgelse har vist, at når de umiddelbare resultater er opnået, bliver det nemmere at (sam) arbejde med brugeren, og dermed skabes bedre forudsætninger for at opnå før-arbejdsmarkedsprogressioner. For uddybning af figuren se kapitlerne "Metoder og Rammer" samt "Kompetencer og Viden".

SAMARBEJDE OM JOB- OG UDDANNELSES- VEJLEDNINGERNE

I dette kapitel kan du læse om samarbejdet mellem de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger, jobcentre og virksomheder.

Vi kan konkludere, at der i alle indsatsområderne er et samarbejde mellem job- og uddannelsesvejledninger og jobcentre. Samarbejdet foregår de fleste steder ad hoc omkring enkelte borgere, og samarbejdet kunne nogle steder være mere udbygget. Derudover kan vi konstatere, at samarbejdet med lokale virksomheder er meget begrænset.

SAMARBEJDE MED JOBCENTERET

Beskæftigelse er en kommunal kerneopgave. Den boligsociale job- og uddannelsesvejledning ligner på mange måder jobcenterets samtaler med de ledige. Begge indsatser bygger, trods forskelle i metoder og rammer, på én til én samtale med en målsætning om job eller uddannelse. Det er således vigtigt at være opmærksom på at få koordineret indsatserne, så der ikke bliver lavet parallelindsatser og dobbeltarbejde. Landsbyggefonden stiller i dag krav om, at der samarbejdes og koordineres.

I CFBU's udgivelse "Samarbejde om beskæftigelse" er det vist, at parterne, qua deres forskellige rammebetingelser og metodiske tilgange, har forskellige styrker, og derfor opnår forskellig viden om de ledige. Bringes parternes forskellige viden om borgeren ind i et samspil, er det muligt at hjælpe den ledige bedre, end man kan hver især (Mygind 2014).

Parterne bør i fællesskab overveje, hvordan en boligsocial job- og uddannelsesvejledning kan skrues sammen, så de kommunale - og boligsociale beskæftigelsesindsatser, der tilbydes de ledige, supplerer hinanden bedst muligt.

TÆT SAMARBEJDE TIL GAVN FOR DE SVAGESTE

Udover at samarbejdet skaber potentialer for bedre resultater, så viser flere undersøgelser, at de svage ledige har behov for, at der er en koordinering mellem de indsatser, de benytter. En begrænset koordine-

BOKS 5: DE KOMMUNALE OG BOLIGSOCIALE STYRKER

BOLIGSOCIALE STYRKER

- Lokal placering – nemt og tilgængeligt at søge om hjælp samt et trygt og uformelt miljø
- Tilstrækkelig tid til den enkelte
- Hverdagskendskab – også til den lediges ressourcer
- Mulighed for situationsbestemt metodevalg
- Frivillighed
- Ingen myndighedsfunktion, og dermed mulighed for situationsbestemt metodevalg og afsæt i den ledige

KOMMUNALE STYRKER

- Kendskab til den lediges historik
- Økonomiske ressourcer til at bevillige mentorer, løntilskud, kurser etc.
- Stort fagligt netværk og indgang til andre forvaltninger
- Ofte stort virksomhedsnetværk
- Mulighed for at stille krav til den ledige

ring kan betyde, at de svage ledige kan blive forvirrede og demotiverede (se blandt andet LG Insight 2011).

De boligsociale jobvejledere og medarbejdere på jobcentrene fortæller generelt om et uformelt og ad hoc præget samarbejde, hvor der tages kontakt til den anden part med udgangspunkt i den enkelte lediges behov, ønsker og udfordringer. Det kan f.eks. være, at brugerne beder jobvejlederen kontakte hans/hendes kommunale rådgiver, for at fortælle om en problemstilling eller et ønske, som vedkommende har svært ved at udtrykke, når han/hun sidder på jobcenteret:

“ Det er meget ofte, at de gerne vil have, at vi kontakter dem i stedet for, at de selv skal. Rådgiverne har heller ikke noget imod det, selvfølgelig skal vi have samtykkeerklæring sendt af sted og sådan nogle ting[...], men det er borgeren selv, der opsøger os”.

Boligsocial medarbejder.

Vidensdeling om enkeltpersoner er lovligt når brugeren har givet tilladelse.

I indsatsområderne har vi set flere gode eksempler på arbejdsfordelinger mellem jobcentre og boligsociale jobvejledninger, hvor de boligsociale metoder og rammebetingelser udnyttes godt:

- I Greve har man f.eks. en arbejdsdeling, der udnytter, at den boligsociale vejledning har mere tid og fleksible rammer til at arbejde med de allersvageste ledige. Her fungerer jobvejledningen som en form for brobygger og oversætter i forhold til det kommunale system, herunder til jobcenteret.
- I Esbjerg udnyttes de boligsociale rammebetingelser ved, at jobcenteret henviser ledige, der har behov for en mere individuel og håndholdt indsats i forhold til at få skrevet ansøgninger og CV, end den de kan tilbyde på de kommunale jobsøgningskurser.

For at sikre kontinuitet og god koordinering af samarbejdet, samt ikke mindst for at gøre samarbejdet mindre personafhængigt og dermed sårbart for jobskifte, anbefaler CFBU, at man supplerer Landsbyggefondens krav om samarbejdskontrakter med en udbygget indsatsnær kontrakt (Mygind 2014).

De indsatsnære kontrakter bør som minimum indeholde, hvordan job- og uddannelsesvejledningen supplerer den kommunale indsats, hvilken snitflade der lægges i forhold til målgruppe og indhold i indsatserne. Endvidere bør arbejdsfordelingen og den enkelte parts ansvarsområde og ressourceforbrug fremgå.

JOBCENTERMEDARBEJDERE I BOLIGOMRÅDET

I de fleste af indsatsområderne er der kommunale medarbejdere/indsatser i det udsatte boligområde. I Tingbjerg og Urbanplanen er der udover den boligsociale job- og uddannelsesvejledning en kommunal fremrykket beskæftigelsesindsats. I Randers er der en kommunal jobklub under opstart, og i Greve har man placeret en kommunal medarbejder i den boligsociale beskæftigelsesindsats 17 timer om ugen. Kun i Esbjerg er job- og uddannelsesvejledningerne alene om at varetage beskæftigelsesindsatsen lokalt.

De lokalt placerede kommunale medarbejdere bidrager ikke overraskende til en nemmere og mindre uformel kontakt mellem de boligsociale og de kommunale medarbejdere. De boligsociale jobvejledere kan nemmere være brobygger mellem myndighed og den ledige, når de og den ledige f.eks. sammen kan gå hen til det lokale jobcenter, der måske ligger i lokalet ved siden af. Derudover giver de lokalt placerede kommunale medarbejdere de boligsociale jobvejledere en nemmere adgang til opdateret viden om lovgivning, kommunale tilbud etc.

I Greve, hvor den kommunale medarbejder er placeret i den boligsociale job- og uddannelsesvejledning, er den kommunalt ansatte et konstruktivt bindeled og fundament for samarbejde mellem de to organisationer og konkret mellem den boligsociale jobvejledning og jobcenteret. Den kommunalt ansatte har begge organisationers kasketter på og kan dermed oversætte og binde organisationerne sammen, f.eks. ved at bidrage til, at den ene parts styrker bliver tydelige i den anden parts organisation (Mygind m.fl. 2014).

VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE

Vejledningernes jobmålsætninger handler i bund og grund om, at ledige fra det udsatte boligområde bliver potentielle aftagere af lokale virksomheders jobåbninger – samt at de bliver i stand til at kunne varetage de job, de får.

BEGRÆNSET SAMARBEJDE MED VIRKSOMHEDER

Undersøgelsen viser, at job- og uddannelsesvejlednin-

gerne i et meget begrænset omfang har samarbejdet med lokale virksomheder, og at disse dermed langt fra indgår konsekvent som en del af vejledningen. De fleste steder forklarer man det begrænsede samarbejde med mangel på ressourcer, da efterspørgslen efter vejledning er så stor, at vejlederne knapt kan følge med.

I flere af vejledningerne påpeges det derudover, at det er et bevidst fravalg, da vejledningerne ikke vil fungere som en jobbank med jobåbninger fra lokale virksomheder. Dette princip læner sig op af det metodemæssige udgangspunkt om at gøre de ledige i stand til at tage ansvar for eget liv, og dermed ikke at "servere" job for dem, men lade dem selv tage ansvar for at finde deres job.

VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE – ET UUDNYTTET POTENTIALE

I undersøgelsens job- og uddannelsesvejledninger er der meget begrænset samarbejde med virksomheder. Her er det hovedsageligt jobcenteret, der varetager de virksomhedsrettede aktiviteter, og qua dennes myndighedsfunktion naturligvis også aktiveringsforpligtigelsen, herunder at iværksætte praktik- og løn-tilskudsforløb/ansættelser.

De boligsociale job- og uddannelsesvejledningers rammebetingelser, der giver dem mulighed for situationsbestemt at tilrettelægge individuelle eller gruppeorienterede indsatser, betyder, at der er vide muligheder for at etablere virksomhedsrettede aktiviteter, der kan supplere de kommunale jobkonsulenters arbejde.

En boligsocial jobvejleder vurderer, at job- og uddannelsesvejledningen med fordel kan kombineres med mere virksomhedsrettede tiltag:

“*Jeg kunne godt tænke mig, at man ligesom strikkede et forløb sammen, hvor de kom ud på nogle virksomheder. Der bruges for meget tid på, at sige til dem: gå ned og skriv ansøgning, og så kan du komme på et ansøgningskursus. Folk kan slet ikke det der. Hvis vi skal have noget, som virkelig batter, hvor målgruppen kommer ud på arbejdsmarkedet og får fodfæste [...]. Det kræver, at man har en virksomhed, der er gearret til den her målgruppe”.*

Boligsocial jobvejleder

Den kvalitative undersøgelse har kastet lys over tre forhold, der taler for, at de boligsociale job- og uddannelsesvejleder styrker virksomhedssamarbejdet.

Brugergruppen kan profitere af virksomhedsrettet

indsats: Vejledningerne arbejder med en stor gruppe af brugere, der er stærkt arbejdsmarkedsmarginale og dermed har en meget begrænset viden om arbejdsmarkedsforhold og forskellige arbejdspladskulturer. Her kan den boligsociale indsats supplere de kommunale virksomhedskonsulenter ved f.eks. at arrangere virksomhedsbesøg (f.eks. i grupper), der giver målgruppen en mulighed for at opnå viden om arbejdspladser og krav indenfor bestemte brancher. Derudover kunne sådanne besøg bidrage til, at gruppen møder virksomhedsrepræsentanter, der kan skabe en forståelse for, hvilke regler og rettigheder der er på en arbejdsplads.

Styrkelse af vejledernes kendskab til lokale virksomheder – behov og ønsker for arbejdskraft:

Et udbygget virksomhedssamarbejde kan styrke vejledernes kendskab til efterspørgsel og udbud af arbejdspladser i lokalområdet samt give jobvejlederne viden om de lokale virksomheders kultur, generelle rekrutteringsønsker etc. Som nævnt i kapitlet "Rammebetingelser, metoder og kompetencer" vil et sådant kendskab kvalificere job- og uddannelsesvejledningen til den enkelte, da vejlederen nemmere vil kunne målrette vejledningen i forhold til aktuelle eller kommende jobåbninger.

Bidrage til at styrke den sociale ansvarlighed hos de lokale virksomhedsejere:

Med et tættere samarbejde, mellem de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger og lokale virksomheder, kan det boligsociale arbejde bidrage til at skabe større social ansvarlighed hos virksomhedsejerne. Dette kan også komme jobcentrenes virksomhedsrettede arbejde til gavn.

Etableres der virksomhedsrettede aktiviteter i tilknytning til den boligsociale jobvejledning, bør disse skarpt koordineres med jobcenteret, således at virksomhederne ikke oplever, at flere parter henvender om samme emne.

PERSPEKTIVERENDE OVERVEJELSER

Helhedsplanernes job- og uddannelsesvejledninger er en af flere boligsociale beskæftigelsesfremmende tilbud, som Landsbyggefonden støtter, og skal ses i et samspil med de øvrige af helhedsplansindsatser. De boligsociale beskæftigelsesindsatser igangsætter blandt andet fritidsjobaktiviteter, beskæftigelsesmentorer, lokale beskæftigelsesfremmende kurser samt beskæftigelsesaktiviteter, hvor helhedsplanen har ledige i aktivering. I de fleste af de boligsociale beskæftigelsesindsatser er der et samarbejde med kommunen, men flere steder kunne samarbejdet styrkes yderligere.

CFBU anser de nye reformer for fleksjob og førtidspension samt kontanthjælp som en oplagt mulighed for, at helhedsplanerne, i endnu højere grad end det er tilfældet i dag, bringer sig selv og deres unikke rammebetingelser i spil. Samtidig opfordrer CFBU også kommunerne til at indgå samarbejde med helhedsplanerne om de beskæftigelsesmæssige udfordringer og opgaver.

De nye reformer stiller store krav til jobcentrene om skærpet indsats for specielt de unge og de svageste

ledige. Konkret medfører de nye reformer blandt andet forslag og krav om tværfaglige ressourcerforløb, mentorindsatser, socialøkonomiske virksomheder samt aflønning af dag til dag job. Alt dette er elementer, hvor de boligsociale indsatser, med deres givne platform af rammebetingelser og metoder, kan bidrage positivt til at nå målene i reformerne.

CFBU oplever, at flere spændende initiativer allerede er på vej. Flere helhedsplaner har allerede startet et samarbejde med socialøkonomiske virksomheder eller overvejer at gøre det. Flere steder har man også igangsat spændende samarbejdsprojekter med det lokale jobcenter om f.eks. at varetage aftalte beskæftigelsesforløb for afgrænsede målgrupper.

CFBU anbefaler, at man også i de kommende år overvejer, hvordan der kan etableres solide og velkoordinerede samarbejder mellem helhedsplanen og den kommunale lovpligtige beskæftigelsesindsats. CFBU opfordrer til, at der arbejdes for, at det boligsociale i højere grad bringer deres kompetencer direkte i spil i forhold til en samlet og koordineret beskæftigelsesindsats i et tæt samspil med jobcentrene.

LITTERATURLISTE OG INTERVIEWPERSONER

LITTERATUR:

ANDERSEN, HENRIK LINDEGAARD 2012. Forklarende analyse af ikke-vestlige indvandreres arbejdsmarkedstilknytning. KORA, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

ANER, LOUISE GLERUP, BISGAARD, STINE & MADSEN, METTE FABRICIUS 2011. Beskæftigelse på hjemmebane – effektmåling af kommunale fremskudte beskæftigelsesindsatser i udsatte boligområder. Center for Boligsocial Udvikling.

ADDIS, MICHEAL & MAHALIK, JAMES 2013: "Men, Masculinity, and the Contexts of Help Seeking". American Psychologist nr. 58(1).

ASKGAARD, LINE & HANSEN, FINN KENNETH 2011. Matchbold: et metodeudviklingsprojekt – en evaluering. CASA, Center for Alternativ Samfundsanalyse.

COBB-CLARK, DEBORAH, RYAN, CHRIS & BREUNIG, ROBERT 2006. "A Couples-Based Approach to the Problem of Workless Families". Economic Record nr. 82(259).

DOCKERY, MICHAEL & STROMBACK, THORSTEN 2004. "An Evaluation of a Parenting Payment Intervention Program". Australian Journal of Social Issues nr. 39(4).

ESKELINEN, LEENA & OLESEN, SØREN PETER 2010: Beskæftigelsesindsatsen og dens virkninger set fra kontanthjælpsmodtagernes perspektiv, AKF Working Paper.

GRAVERSEN, BRIAN KROGH 2011. Tættere på arbejdsmarkedet? Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparede ledige. SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

GRAVERSEN, BRIAN KROGH & TINGGAARD, KAREN 2005. Loft over ydelser: Evaluering af loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere. Socialforskningsinstituttet.

HANSEN, FINN KENNETH & MALMGREN, MARIANNE 2011. Metoder i aktivering af socialt udsatte Borgere erfaringer fra metodeudviklingsprojekter i Beskæftigelseskonsortiet Settlementerne. Center for Alternativ Samfundsanalyse, (CASA).

HENRIKSEN, ANNEMETTE COOP 2010. Veje til beskæftigelse - En kvalitativ undersøgelse af indsatser over for ikke-arbejdsmarkedsparede kontanthjælpsmodtagere. SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

HOLMBOE, LARS 2012. Inkluderende mentorering – at skabe sig en verden at leve i. Roskilde Universitetsforlag

POULSEN, JAIS & HAUNSTRUP, JØRGEN BJERRE, 2010. Personer på kanten af arbejdsmarkedet, Slutevaluering. Rambøll, til Arbejdsstyrelsen.

LG INSIGHT. 2010. EVALUERING – Jobbutikken i Greve Nord. LG Insight, for Det lokale beskæftigelsesråd i Greve Kommune

MADSEN, MIKKEL BO, FILGES, TRINE, HOHNEN, PERNILLE, JENSEN, SØREN OG PETERSEN, KIRSTINE NÆRVIG, 2007. Vil De gerne have et arbejde? – En undersøgelse af arbejdsmotivation og fleksibilitet hos arbejdsmarkedsparede ledige. SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

MYGIND, RIKKE ENGLY & AVLUND, NIKOLAJ 2014. Samarbejde om beskæftigelse. Center for Boligsocial Udvikling

NEW INSIGHT. 2013. En effektiv Beskæftigelsesindsats for Udsatte borgere. New Insight A/S

SIGURD, FREDERIK MÜHLDOFF, CHRISTENSEN, KLAUS ODGAARD, MADSEN, METTE FABRICIUS, LEER, KRISTIAN 2011. Boligsociale beskæftigelsesindsatser - Effektmåling af boligsociale beskæftigelsesindsatser i udsatte boligområder i Danmark. Center for Boligsocial Udvikling

UGGERHØJ, LARS. 2002. "Menneskelighed i mødet mellem socialarbejder og klient – idealeller realitet?" I Järvingen, Margaretha. Larsen, Jørgen Elm; Mortensen, Nils (red.) 2002. Det magtfulde møde mellem system og klient. Aarhus Universitetsforlag. Aarhus.

INTERVIEWPERSONER:

BOLIGSOCIALE JOBVEJLEDERE:

Sonja Björg Gudnadottir, jobvejleder, Randers
Khadouj Al Mohammadi, jobvejleder, Greve
Sana Atris, jobvejleder, Esbjerg
Ozana Pehlic, , jobvejleder, Esbjerg
Antonella De Palo, jobvejleder, Tingbjerg
Rehana Ahmad, jobvejleder, Tingbjerg
André Lodder, jobvejleder, Urbanplanen

KOMMUNALE JOBCENTERMEDARBEJDERE:

Mevlüde Özcan, beskæftigelseskonsulent, Københavns kommune
Susan Namata Nørskov-Jensen, integrationskonsulent, Greve kommune
Utto Mussa, integrationskonsulent, Esbjerg kommune

BRUGERE:

13 brugere fra indsatsområderne

BILAG

BILAG 1: REGISTERDATA-ANALYSER

I dette bilag beskrives undersøgelsens registerdata-analyser nærmere. Der bringes dog ikke her en fuldstændig gengivelse af undersøgelsens kvantitative resultater i tabelform. Ønskes en sådan, kan der rettes henvendelse til CFBU.

RAS

For at få et billede af ledigheden i de udsatte områder har vi set på arbejdsmarkedsstatistikken fra Danmarks Statistik. Vi har benyttet den såkaldte registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS)¹⁴.

RAS giver et øjebliksbillede af beskæftigelsen i den sidste uge i november hvert år. RAS siger således ikke noget om, hvordan beskæftigelsen har udviklet sig hen over året, men giver mulighed for at lave sammenligninger fra år til år og mellem grupper af personer ud fra et nedslagspunkt.

På baggrund af RAS er befolkningen i alderen 16-64 år opdelt i beskæftigede (selvstændige og lønmodtagere), personer under uddannelse, arbejdsløse (dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere, revalideringsydelse eller sygedagpenge samt øvrige uden for arbejdsstyrken) og tilbagetrækning mv. (invalidespension, efterløn, flexydelse).

Der er en vis forsinkelse på opgørelsen af RAS. På undersøgelsestidspunktet var 2010 det nyeste tilgængelige dataår, hvorfor analyserne tager udgangspunkt i 2010-data.

Analyserne er afgrænset til at omfatte personer, som i 2010 var bosat i et område, der har fået midler til en boligsocial helhedsplan. Udover de fem indsatsområder drejer det sig om 148 helhedsplaner. Alt i alt bor der godt 166.000 personer fra 16-64 år i de pågældende områder.

OPERATIONALISERINGEN AF BEGREBET "LANGTIDSLEDIGE"

For at give et billede af ledighedsproblematikkerne i de berørte områder har vi i undersøgelsen forsøgt at estimere beboernes tilknytning til arbejdsmarkedet i perioden 2006-2010. Der er dog et par vigtige forbehold, der skal tages i den sammenhæng.

For det første giver RAS ikke det optimale grundlag for at estimere ledighedshistorikken for enkeltpersoner. Det skyldes, at RAS som nævnt kun bygger på én referenceuge hvert år. Den enkelte ledige kan således godt have været i beskæftigelse i løbet af året, men hvis personen er ledig sidst i november, vil hun i statistikken figurere som ledig.

Det, vi i undersøgelsen kan sige noget om, er hvor mange personer i de pågældende boligområder, der år for år har været ledige i referenceugen. Der er en vis sandsynlighed for, at de også har været påvirket af ledighed i årets øvrige uger, men det kan ikke eftervises med de anvendte statistikker. Analyserne skal nærmere ses som en indikator for, hvor mange ledige der gennem længere tid har været ramt af (kortere eller længerevarende) ledighed og som må antages at have problemer med at bide sig fast på arbejdsmarkedet.

For det andet – og i forlængelse heraf – skal man være opmærksom på, at der ikke kan sættes lighedstegn mellem den registrerede ledighedshistorik i denne undersøgelse og den gængse definition af langtidsledighed. Langtidsledighed defineres af Beskæftigelsesministeriet som:

"Langtidsledige opgøres som ledige, der har modtaget dagpenge eller kontanthjælp i 80 procent af tiden det seneste år. Langtidsledige opgøres som helårsbruttoledige, det vil sige ledige og aktiverede dagpengemodtagere og arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere."

Beskæftigelsesministeriet: Konjunktur og Arbejdsmarked, Uge 38 2012.

¹⁴ <http://www.dst.dk/kvalitetsdeklaration/848>

I denne undersøgelse ser vi som sagt ikke på ledighedsgraden men alene på den registrerede tilknytning til arbejdsmarkedet i referenceugen.

ØVRIGE UDEN FOR ARBEJDSMARKEDET

En anden væsentlig forskel i forhold til ovenstående definition er, at vi ud over dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere medregner øvrige personer uden for arbejdsmarkedet til gruppen af ledige. Denne gruppe omfatter bl.a. ægtefælleforsørgede og hjemmeboende børn og unge, der ikke er i beskæftigelse eller uddannelse. Disse grupper er medregnet i gruppen af ledige fordi de repræsenterer et beskæftigelsespotentiale, fordi gruppen er stor i de udsatte boligområder¹⁵ og fordi de er en vigtig målgruppe for de boligsociale beskæftigelsesindsatser.

En nærmere analyse af de enkelte beboeres ledighedsforløb ville kræve en nøjere analyse af eksempelvis DREAM-databasen, hvilket ikke har været indenfor rækkevidden af dette projekt.

METODISKE UDFORDRINGER OG FORBEHOLD

Undersøgelsen har budt på en række metodiske udfordringer, som kort skal beskrives. Det drejer sig især om udfordringer i forhold til at håndtere uensartethed i indsatserne, at sikre pålidelighed i målingerne, den korte undersøgelsesperiode samt at isolere resultaterne af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger.

Uensartethed i målingerne: De boligsociale job- og uddannelsesvejledninger er åbne vejledninger. Det er frivilligt at deltage, og det er i høj grad op til brugeren, hvor ofte, hvor længe og til hvad man vil bruge vejledningen. Det betyder, at det er svært at sikre ensartethed i målingerne. For nogle brugere har vi mange målinger, for andre kun en enkelt. Vi har opfordret vejlederne til at foretage målinger en gang om måneden, men i mange tilfælde har dette ikke været muligt.

Indholdet i vejledningen varierer ligeledes. I job- og ud-

dannelsesvejledninger er der ikke målsætninger om at nå at berøre alle de opstillede otte før-arbejdsmarkedsparemetre i hver vejledning. Vi har bedt vejlederne om kun at vurdere brugerne ud fra de emner som berøres i vejledningen. Det betyder, at vejlederne i deres progressionsmåling af brugerne ikke nødvendigvis måler brugeren på alle de otte opstillede før-arbejdsmarkedsparemetre. Derfor har vi ikke har en ensartet viden om brugernes progressioner, hvilket gør det vanskeligere at sammenligne brugerne på tværs.

Ovenstående forhold betyder, at der er variationer i data fra bruger til bruger. Med en stikprøvestørrelse på kun 200 personer, betyder det, at vi ikke har kunnet lave dyberegående statistiske analyser med henblik på at isolere variationer i resultater af indsatsen. De statistiske analyser bevæger sig derfor primært på et generelt niveau.

Pålidelighed: Målingen af før-arbejdsmarkedsparemetre beror på de boligsociale medarbejderes subjektive vurderinger af deltagerens progressioner. Denne metode skaber en potentiel risiko for en uensartet i vurdering af de progressioner, brugerne opnår i undersøgelsesperioden. For at minimere denne fejlkilde er der blevet udviklet en manual samt foretaget en grundig uddannelse af vejlederne i at bruge progressionskemaet. Vi har endvidere foretaget en grundig kvalitetskontrol af indberetningerne og ikke fundet anledning til at tvivle på pålideligheden.

Undersøgelsesperioden: Undersøgelsesperioden er på 6 måneder. I mange tilfælde er brugerne på undersøgelsestidspunktet midt i et forløb, mens andre er ved at påbegynde et forløb, der ikke når at blive afsluttet inden for undersøgelsesperioden. Det betyder, at vi ikke får det fulde billede af de progressioner, der opnås for brugerne gennem det samlede forløb. Undersøgelsen kan derfor alene sige noget om brugernes udvikling set over en seks måneders periode.

Årsags-virkningssammenhæng: Endelig er det en udfordring for undersøgelsen, at brugerne deltager i mange andre beskæftigelsesfremmende aktiviteter ud over den boligsociale job- og uddannelsesvejled-

¹⁵ I 2010 udgjorde gruppen 7.350 personer i de 154 boligområder, der havde en boligsocial helhedsplan.

ning – og at job- og uddannelsesvejledningen for de fleste kun er en lille indsats. På det foreliggende datagrundlag kan vi derfor ikke entydigt isolere effekten af de boligsociale job- og uddannelsesvejledninger. Undersøgelsen kan således alene beskrive brugernes udvikling samt på baggrund af det kvalitative materiale forklare, hvilke forhold brugere og vejledere vurderer, der bidrager til at skabe resultater for brugerne.

BILAG 2: PROGRESSIONSSKEMA

Progressionsskema

Dato: _____

Stamdata

Navn: _____

Alder	
18-29 år	
30-49 år	
over 50 år	

Uddannelse	
Mindre end folkeskolen	
Svarer til folkeskolen	
Erhvervs/gymnasial udd.	
Mellemlang videregå.udd.	
Lang videregå.udd	
Ved ikke	

Forsørgelsesgrundlag	
Kontanthjælp/dagpenge	
Sygedagpenge/revalidering	
Førtidspension/efterløn	
Deltidsarbejde	
Fuldtidsarbejde	
Under uddannelse	
Familie/Ægtefælle	

Baggrund	
Etnisk dansk baggrund	
Anden etnisk baggrund	

Ledighedshistorik	
Ingen arbejdsmarkedserfaring (Har aldrig haft et job)	
Lille tilknytning til arbejdsmarkedet (Har samlet set været uden job størstedelen af voksenlivet)	
Nogen tilknytning til arbejdsmarkedet (Personen har ca. været i job halvdelen af sit voksenliv)	
Stor tilknytning til arbejdsmarkedet (Har samlet set været i arbejde i størstedelen af voksenlivet)	

Har deltageren modtaget boligsocial beskæftigelsesvejledning før resultatmålingens start?						
Hvor mange vejledninger har personen modtaget før medio maj 2013?	Angiv tal	Hvor lang tid har personen været tilknyttet før medio maj 2013?	<1 mdr	1-3 mdr	3-12 mdr	>12 mdr

Hvilke aktiviteter (forløb) deltager personen i for tiden:

Ved hver "måling" af personen bedes du sætte et kryds, ved de aktiviteter (forløb) personen deltager i, eller har deltaget i den mellemliggende periode siden sidste måling (Placer kun hver aktivitet ét sted efter det primære formål. Se evt. uddybning i vejledning).

Der skal både afkrydses timeantal pr. uge samt aktivitetens varighed.

Aktiviteter (forløb)	Antal timer pr. uge		Forløbets varighed		
	Under 20 timer/uge	Over 20 timer/uge	1-5 dage	1 uge – 1 mdr.	Mere end 1 mdr.
Komptenceløftende kursus (både kommunale og boligsociale)					
Virksomhedspraktik/aktiveringsforløb					
Løntilskud					
Sprogundervisning					
Mentorforløb					
Boligsociale netværkstilbud					
Boligsociale sundhedstilbud					
Frivilligt arbejde					
Andre tilbud					

Ingen aktivitet: Ved ikke:

Vejledningens emner:

Hvor mange vejledninger har deltageren fået siden sidste måling?	Angiv tal

Hvad har I talt om/ har du hjulpet med i vejledningen i dag og i vejledningerne siden sidste måling (sæt kryds):

Emner	Nej	Ja, i nogen grad	Ja, i høj grad
Personlig udvikling (Motivation, afklaring og opbygning af selvtillid)			
Hverdagsforhold (sociale/personlige/familiære og økonomiske udfordringer etc.)			
Job-/uddannelsessøgning (praktisk hjælp – skrivning af CV/ansøgning, finde job/uddannelse)			
Arbejdsmarkeds-/uddannelses forhold (afklarende samtaler – bl.a. om uskrevne regler + lovgivning)			
Helbred/sundhed			
Faglige kvalifikationer (eks IT og sprog)			
Samfundsforhold (Alt der ikke omhandler udd./arbejdsmarkedet. Eks. hjælp til at forstå breve /NemID)			

Forandringsparametre:

Herunder bedes du registrere din vurdering af personen ved samtalens start. Dine vurderinger af personen skal foretages i forhold til de jobs som personens søger/ønsker at søge.

Vurderings-skala	1	2	3	4	5
	I meget ringe grad	i ringe grad	i nogen grad	i høj grad	i meget høj grad

Parameter	Forklaring	Angiv (1-5)	Ved ikke
Motivation	I hvor høj grad er personen interesseret i at komme i job		
Afklaring	I hvor høj grad er personen realistisk afklaret om egne kompetencer ift. job/uddannelsesmuligheder		
Job/uddannelses-søgningskompetencer	I hvor høj grad mestrer personen relevante job/uddannelsessøgningskompetencer		
Arbejdsmarkeds- og uddannelsesforhold	I hvor høj grad personen har kendskab til/og kan begå sig ift. love og (uskrevne) regler på arbejdsmarkedet/uddannelse		
Helbred/sundhed	I hvor høj grad mestrer personen eventuelle fysiske eller psykiske helbredsproblemer ift. at varetage et job/uddannelse		
Hverdagsmestring	I hvor høj grad mestrer personen egen hverdag ift. at kunne varetage et job/uddannelse		
Faglige kvalifikationer	I hvor høj grad mestrer personen relevante faglige kompetencer ift. de job/den uddannelse personen søger		
Sproglige kompetencer	I hvor høj grad mestrer personen relevante sproglige kompetencer ift. at kunne opnå job/uddannelse		

Mål og udfordringer

Hvilken uddannelse/job arbejdes der hen imod:

Vejleders vurdering af hvad der er den/de primære årsag(er) til, at personen ikke er i beskæftigelse/uddannelse (hvad står i vejen for at der sker ændringer):
